

แนวโน้มนและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
ที่เกิดจากการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ

ปริญญาณิพนธ์
ของ
เมทินี ต๋านยังอยู่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
กันยายน 2544
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

159.444

5.11.11

11

แนวโน้มนและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
ที่เกิดจากการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ

บทคัดย่อ
ของ
เมทินี ตานยังอยู่

18 ต.ค. 2544

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
กันยายน 2544

156695 จ.จ

เมทินี ด่านยังอยู่. (2544). แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ. ปรินญาณิพนธ์ กต.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ , รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ ก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนอนุบาลอาภากริมย์ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 12 คน เพื่อจัดกิจกรรมการเล่นสมมติเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติและแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้ผู้สังเกต 2 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต $RAI = 0.9$ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One - Way Repeated - Measures ANOVA) และ t - test แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ ในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์

เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง พบว่า คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองทั้ง 3 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์แบบคะแนนรวมทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

TRENDS AND CHANGING RATES OF PRESCHOOL CHILDREN 'S SELF
CONFIDENCE AFFECTED BY DRAMATIC PLAYING

AN ABSTRACT

BY

MATINEE DANYOUNGYOU

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
September 2001

Matinee Danyoungyou. (2001). *Trends and Changing Rates of Preschool Children 's Self Confidence Affected by Dramatic Playing*. Master Thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assist. Prof. Dr. Sirima Pinyoanuntapong , Assoc. Prof. Dr. Boonchird Pinyoanuntapong.

The main purpose of the research was to study the change of the average and each sector of Trends and Changing rates of Preschool Children 's Self Confidence , which were showing off themselves , adjusting and being proud of themselves of preschool children experienced by dramatic playing before and during giving experiences.

The subject was 12 boys and girls, aged 5-6 years in kindergarten level 3 , of Arparpirom , Kindergarten School by using purposive sample in the first semester of the academic year 2001. The experiment was carried out for 8 weeks, 3 days per week and 20 minutes per day.

The instruments were Dramatic Playing Stimulating Program and Observation Form. Two observers were employed to the experiments. The reliability showed the similarity of the two observers . The RAI of 0.9 was adopted to test the confidence of the observers. One – Way Repeated - Measures ANOVA and t – test for Dependent Samples were used for data analysis.

The finding was that , self – confidence of Preschool Children affected by Dramatic Playing had high scores in self – confidence with significant difference at .001 level.

When analysing the changing of each sector , Preschool Children 's Self – confidence , which were showing off themselves , adjusting and being proud of themselves. The average mean scores through 8 weeks were changed in consistent with the whole score significantly different at .001 level.

ปริญญานิพนธ์

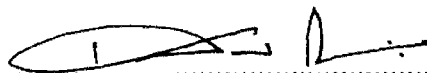
เรื่อง

แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
ที่เกิดจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ของ

นางสาวเมทินี คำน้อยอยู่

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

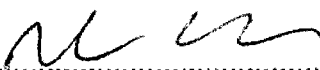

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์)

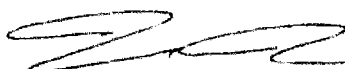
วันที่ 24 เดือน กันยายน พ.ศ. 2544

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

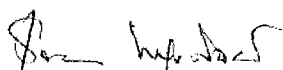
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

ผลงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีการศึกษา 2544

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดและการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดีโดยตลอดมาในการทำปริญญาานิพนธ์ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ และ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ กรรมการในการสอบปริญญาานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์อารี พันธุ์ณี , อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ , อาจารย์อารี เกษมรติ , อาจารย์เกื้อกุล เตชะเสน , อาจารย์สุรินทร์ภรณ์ อนันต์มหงศ์ , อาจารย์ปิยะอร ตั้งตรงจิตร ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน และคณะครู และขอบคุณเด็กนักเรียนอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลอภากาศิริมย์ ที่กรุณาให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์แผนกการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาให้การอบรมสั่งสอนถ่ายทอดความรู้และให้ประสบการณ์ที่ดี และมีคุณค่าอย่างยิ่งกับผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อชาญชัย คุณแม่แทน ตำนยังอยู่ และครอบครัวตำนยังอยู่ทุกท่านที่ได้สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา โดยเฉพาะนางสาวชบา ตำนยังอยู่ ที่ช่วยเหลือในเรื่องการพิมพ์ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้

ขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโทวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ขอขอบคุณคุณัญจวน ประโมจนิย์ ที่แนะนำผู้เชี่ยวชาญให้แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณคุณเบญจะ คำมะสอน , คุณสมศรี แสงธนู , คุณณรรณิการ์ โยธารินทร์ , คุณวีระพงษ์ บุญประจักษ์ , คุณชาติชาย ปิลวาสน์ ที่เป็นกำลังใจและคอยแนะนำให้ความช่วยเหลือตลอดมา ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ นิสิตปริญญาโทที่มีส่วนช่วยเหลือ แนะนำเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือในการทำปริญญาานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความอบอุ่น และให้ทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัย และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง

เมทินี ตำนยังอยู่

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัยและสมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง.....	6
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง.....	6
ทฤษฎีพัฒนาการของอิริคสัน.....	6
ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์.....	7
ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง.....	8
ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง.....	9
ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง.....	10
ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง.....	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง.....	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย.....	
ปฐมวัย.....	13
1 ความหมายของการจัดประสบการณ์.....	14
4 หลักการจัดประสบการณ์.....	14
5 การจัดกิจกรรมในวงกลม.....	16
2 ความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	18
3 แนวคิดและหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	19
6 ประเภทของกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย.....	20
7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย.....	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นสมมติ.....	22
ความหมายของการเล่นสมมติ.....	23
ความสำคัญของการเล่น.....	23
ทฤษฎีการเล่น.....	24
พัฒนาการเล่นที่เกี่ยวข้องกับสังคม.....	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ประเภทของการเล่น.....	26
การเล่นสมมติ.....	27
องค์ประกอบของการเล่นสมมติ.....	28
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	31
การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	31
แบบแผนการทดลอง.....	33
วิธีการดำเนินการทดลอง.....	34
วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล.....	35
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	48
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการ.....	48
สรุปผลการวิจัย.....	50
อภิปรายผล.....	50
ข้อเสนอแนะ.....	56
บรรณานุกรม.....	57
ภาคผนวก.....	65
ภาคผนวก ก.....	66
ภาคผนวก ข.....	70
ภาคผนวก ค.....	81
ภาคผนวก ง.....	84
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	86

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	34
2 บันทึกการหมุนเวียนลำดับการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง.....	36
3 การสุ่มเวลาการสังเกต.....	37
4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติ.....	41
5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย.....	41
6 แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย.....	42
7 อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย.....	43
8 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็ก ปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์.....	44
9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็ก ปฐมวัย.....	45
10 แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย.....	46

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย.....	43
2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็ก ปฐมวัย.....	47

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ให้ความสำคัญว่าการศึกษาคือกระบวนการพัฒนา และเสริมสร้างคุณภาพของคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งการพัฒนาคนไทยให้ถึงพร้อมด้วยคุณลักษณะที่สมบูรณ์ดังกล่าวนี้ ขึ้นอยู่กับการพัฒนาสมองให้มีคุณภาพ เพราะสมองเป็นอวัยวะที่มหัศจรรย์และสำคัญที่สุดของชีวิตมนุษย์ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ เป็นส่วนกำหนดความคิด และการกระทำอันนำไปสู่ความสำเร็จและความสุขของบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1) ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการว่า เด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เป็นระยะที่มีความสำคัญที่สุดเพราะเด็กมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นไปอย่างรวดเร็ว พัฒนาการด้านต่าง ๆ ในช่วงนี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับพัฒนาการในวัยต่อไป และเด็กในวัยนี้จะง่ายต่อการปลูกฝังพฤติกรรมและการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ (Bloom. 1964 : 215) ดังนั้น ในการพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก แนวทางหนึ่งคือ การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งควรได้รับการปลูกฝัง และส่งเสริมตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 220) การส่งเสริมพัฒนาการและบุคลิกภาพด้วยวิธีการที่เหมาะสมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่เด็กควรได้รับการส่งเสริมเพราะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพที่จะส่งผลให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม มีความภาคภูมิใจ และแก้ปัญหาด้วยความรู้สึกที่มั่นคง สุขภาพจิตดี มีความสุขในการดำรงชีวิต (กรมวิชาการ. 2537 : 1) มาสโลว์ กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองนั้นสามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้เพราะคนทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จมีความภาคภูมิใจในตนเอง ต้องการให้คนอื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนเอง ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอจะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง (Maslow. 1954 : 411) โดยเฉพาะวัยเด็กเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ถ้าเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความสุขก็จะทำให้เด็กมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความไว้วางใจผู้อื่น (Erikson. 1975 : 220 - 222) และความเชื่อมั่นในตนเองนั้นมิได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดจากการเรียนรู้ที่เนื่องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างจึงเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังและส่งเสริมแก่เด็กให้พัฒนาอยู่เสมอ (พรณี ช. เจนจิต. 2528 : 68 - 69) แต่จากรายงานของกรมวิชาการ (2537 : 1) พบว่า เด็กไทยส่วนมากขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูและบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ครูมีบทบาทมากที่สุด โดยครูเป็นผู้กำหนดและบังคับให้เด็กทำตาม ซึ่งสภาพการเรียนการสอนลักษณะนี้ก่อให้เกิดทัศนคติที่ยอมรับสิ่งต่าง ๆ น้อยมาก (กรมวิชาการ. 2534 : 27) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับเด็ก ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดี และสนับสนุนพฤติกรรมที่ดีของเด็ก กิจกรรมที่จัดควรเปิดกว้างให้เด็กทำกิจกรรมอย่างมีความสุข สนุกสนาน (อรพิน หงวนศิริ. 2534 : 248 - 250)

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้นมีมากมายหลายวิธี และการจัดกิจกรรมการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นจะมีอิทธิพลและมีผลดีต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ - จิตใจ และสังคม จากการเล่นเด็กมีโอกาที่จะอธิบายแสดงออกถึงตนเองเรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เป็นทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์เรียนรู้สิ่งแวดล้อม เรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น กับธรรมชาติรอบตัว ดังนั้น หลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา จึงถือ "การเล่น" เป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก (กรมวิชาการ. 2540 : 5)

เพียเจต์ (Piaget) กล่าวถึง พัฒนาการการเล่นของเด็กวัย 4 - 7 ปีว่า เป็นการเล่นเลียนแบบ และการเล่นสมมติ (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2535 : 26 ; อ้างอิงจาก Piaget : 1962) การเล่นสมมติเป็นการเล่นทางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งจัดว่าเป็นการเล่นระดับสูง เด็กจะชอบเล่นร่วมกัน โดยแบ่งบทบาทหน้าที่ (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาราช. 2527 : 203) จากการศึกษาของสมิแลนสกี (Smilansky) พบว่า การฝึกการเล่นสมมติจะช่วยพัฒนาทางสติปัญญา สังคมและอารมณ์ และได้ตั้งข้อสังเกตว่า เด็กจะไม่เข้าร่วมในการเล่นสมมติถ้าเด็กไม่ผ่านการฝึกการเล่นสมมติทางสังคมหรือเล่นเล่าเรื่องตามจินตนาการของตน (จกมล นันทพล. 2535 : 19 - 20 ; อ้างอิงจาก Smilansky. 1968) และสเตาปี (Staub) ได้พบว่า การเล่นสมมติและการอุปมาอุปไมยในระดับอนุบาล มีผลต่อพฤติกรรมช่วยเหลือ และพฤติกรรมแบ่งปันของเด็ก (Staub. 1971 : 805 - 816) ไฮนิก และสติลเวล (Heinig and Stillwell. 1981 : 4 - 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นสมมติว่าเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทางด้านภาษาและการสื่อสาร ฝึกทักษะในการแก้ปัญหา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การคิดเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี การเรียนรู้ทางสังคม การเอาใจเขามาใส่ใจเรา และก่อให้เกิดความร่วมมือ ช่วยเหลือภายในกลุ่ม ผุสตี กูญอินทร์ ได้กล่าวถึงการเล่นสมมติ และการเล่นต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัยว่า ช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น รู้จักร่วมมือ แบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น ยอมรับ และเป็นมิตรกับผู้อื่น (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาราช. 2526 : 50 - 52) นักการศึกษา นักมนุษยวิทยาและนักจิตวิทยา ได้มีความเห็นพ้องต้องกันว่า การเล่นสมมติมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการทางความคิดและทางสังคมของเด็ก (จกมล นันทพล. 2535 : 2 ; อ้างอิงจาก Rubin and others. 1983) และความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการก้าวไปสู่ความสำเร็จในชีวิตการมีความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะเป็นพื้นฐานของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นพื้นฐานของการเป็นผู้นำ และเป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2535 : 104)

ดังนั้นครูผู้สอนระดับปฐมวัย ควรให้ความสำคัญในการเลือกจัดกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างแต่ละด้านของเด็กทั้งนี้เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองอย่างเหมาะสมและเต็มศักยภาพ จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า การเล่นสมมติสามารถพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกทั้งทางด้านการกระทำและคำพูด ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเป็นตัวของตัวเองและกล้าแสดงออก เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และครูควรเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมสัมพันธ์ภาวะระหว่างครูกับเด็กจะมีอิทธิพลต่อจิตใจของเด็ก ในการแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ ถ้าครูช่วยให้เด็กเกิดพฤติกรรมทางบวก คือ เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองก็เท่ากับช่วยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกตามความคิดสร้างสรรค์ทั้งในด้านคำพูด การแสดงท่าทาง ตลอดจนผลงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถ

จากเหตุผลและงานวิจัยดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ในช่วงเวลาที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ได้นำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์และกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์

2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และความภาคภูมิใจในตนเอง ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ ก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้ศึกษาระยะเวลาและค่าของการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาและค่าในการจัดประสบการณ์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองและเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการสุ่มตัวอย่างครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนอนุบาลอาภาภิรมย์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนอนุบาลอาภาภิรมย์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน 12 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sample) แล้วกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง (Try out) 12 คน กลุ่มทดลองจริง 12 คน โดยจับฉลากแบ่ง

3. ระยะเวลาในการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง

4. ตัวแปรที่ศึกษา

- 4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเล่นสมมติที่มีระยะเวลาต่างกัน
- 4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนอนุบาลอาภาภิรมย์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน

2. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกของเด็กด้วยความมั่นใจ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากท่าทาง การกระทำ การแสดงความคิดเห็น หรือภาษาของเด็ก โดยผู้วิจัยได้แบ่งความเชื่อมั่นในตนเองออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

- 2.1 การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง ได้แก่
 - 2.1.1 พูดด้วยถ้อยคำเสียงดังฟังชัด
 - 2.1.2 ยกมืออยากร่วมกิจกรรม
 - 2.1.3 พูดแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง
 - 2.1.4 กระตือรือร้นอยากร่วมกิจกรรม
 - 2.1.5 สบตาคู่สนทนาในขณะที่พูด
- 2.2 การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ได้แก่
 - 2.2.1 บอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นทราบได้
 - 2.2.2 ทำตามข้อตกลงของครูและสมาชิกในกลุ่ม
 - 2.2.3 ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้
 - 2.2.4 ให้คำแนะนำหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อน
 - 2.2.5 ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น
- 2.3 ความภาคภูมิใจในตนเอง ได้แก่
 - 2.3.1 ตัดสินใจทำกิจกรรมด้วยตนเอง
 - 2.3.2 สนใจในกิจกรรม
 - 2.3.3 ยอมรับในความสามารถของตน
 - 2.3.4 ตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ
 - 2.3.5 ความสนุกสนานในการทำกิจกรรม

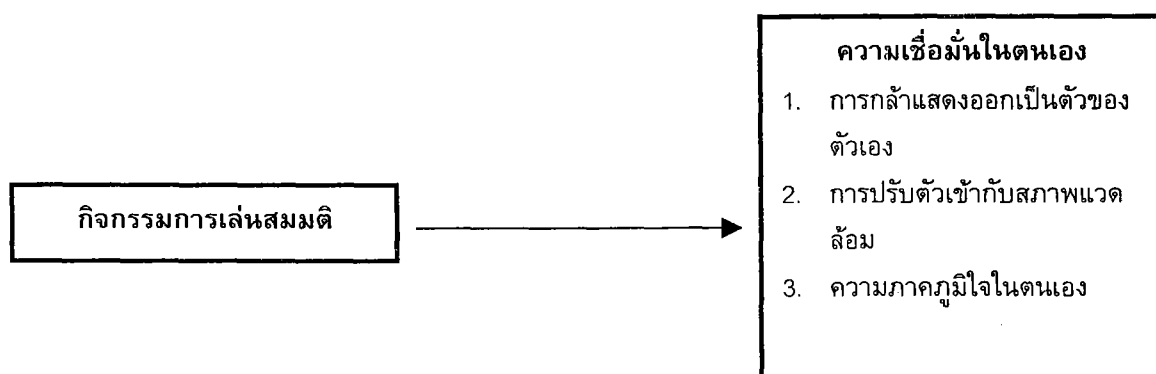
3. การจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเล่นสมมติในกิจกรรมวงกลม โดยวิธีการที่นักเรียนทุกคนมารวมกัน เพื่อทำกิจกรรมอย่างเดียวกัน นักเรียนทุกคนได้รับความสนใจอย่างทั่วถึงกันและเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาในหน่วยการสอน ซึ่งการจัดครั้งนี้ใช้กิจกรรมการเล่นสมมติ ดังนี้

ขั้นตอนดังนี้ ชั้นเตรียมโดยครูและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ทายปัญหา ใช้คำถามกระตุ้น หรืออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมที่มีการกำหนดสถานการณ์สมมติขึ้นมา มีการกำหนดบทบาทเฉพาะตัวให้แก่สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มแสดงบทบาท โดยไม่มีการชอมล่วงหน้ามาก่อน ผู้แสดงจะสวมบทบาทไปตามลักษณะนิสัยของตัวละครในสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดำเนินกิจกรรม ครูแนะนำสถานการณ์ และสื่อต่าง ๆ ครูกับเด็กวางแผนและเล่นร่วมกันในขณะที่เด็กเล่น ครูสังเกต ใช้คำถาม คำชมเชยให้กำลังใจ กระตุ้นความคิดให้เด็กดำเนินการเล่นต่อไปด้วยดี รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ชั้นสิ้นสุดกิจกรรม ครูใช้คำถามให้เด็กบอกว่าได้รับความรู้อะไรจากการเล่น

4. แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ระดับของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่เกิดขึ้นในระยะเวลาแต่ละสัปดาห์ตลอดช่วงเวลาจากการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ เมื่อเทียบกับก่อนจัดประสบการณ์การเล่นสมมติโดยการแสดงด้วยเส้นภาพ

5. อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง จำนวนเท่าที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงของการร่วมมือของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ โดยคำนวณได้จาก ผลต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยที่สังเกตได้จากระยะเวลา ขณะจัดประสบการณ์การเล่นสมมติในสัปดาห์นั้น ๆ กับคะแนนเฉลี่ยที่สังเกตได้ก่อนการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ หาดด้วยคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันและกำหนดสมมติฐานเฉพาะ ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติมีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติมีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ได้แก่ การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและความภาคภูมิใจในตนเอง ก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นสมมติ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

1.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

ทฤษฎีพัฒนาการของอิริคสัน

อิริคสัน (สรวงศ์ โคว์ตระกูล. 2541 : 40 – 44 ; อ้างอิงจาก Erikson. n.d.) ได้สร้างทฤษฎีขึ้นมาในแนวทางการคิดที่เน้นความสำคัญของทางด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมด้านจิตใจ (Psychological Environment) ว่ามีบทบาทในพัฒนาการบุคลิกภาพมาก อิริคสัน เป็น Neo – Freudian ได้เรียกทฤษฎีของเขาว่าเป็นทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial Theory) ซึ่งได้แบ่งพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ออกเป็น 8 ชั้น แต่สำหรับปฐมวัยมีเพียง 4 ชั้น จึงขอกล่าวเฉพาะ 4 ชั้น ดังต่อไปนี้

ชั้นที่ 1 ความไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ (Trust vs Mistrust) ซึ่งเป็นชั้นในวัยทารก อิริคสันถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของพัฒนาการในวัยต่อไป เด็กทารกจำเป็นต้องมีผู้เลี้ยงดูเพราะช่วยตนเองไม่ได้ ผู้เลี้ยงดูจะต้องเอาใจใส่เด็ก ถึงเวลาให้นมก็ควรจะให้และปลดเปลื้องความเดือดร้อน ไม่สบายของทารกอันเนื่องมาจากการขับถ่าย เป็นต้น ผู้เลี้ยงดูจะต้องสนองความต้องการของเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพราะเด็กมีความหวังว่าเวลาหิวมักจะได้นมมาให้ เวลาค่ำก็ได้อุ้มเปียกจะมีคนเปลี่ยนให้ เด็กจะอยู่ด้วยความหวังว่า พ่อแม่ คนเลี้ยง จะมาช่วยสนองความต้องการของตนแล้ว เด็กยังเชื่อในตนเองว่ามีความสามารถที่จะใช้วิธีช่วยเหลือตนเองช่วยตนเอง เป็นต้นว่า สามารถจะหาหัวนมและคว่ำมาดูดได้ อิริคสันได้กล่าวว่า ความไว้วางใจเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาการทางบุคลิกภาพ เด็กที่ขาดความไว้วางใจจะกลายเป็นคนที่ก้าวร้าว ตีตัวออกจากสิ่งแวดล้อม บางกรณีถึงกับเป็นโรคจิต

ชั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเองอย่างอิสระ – ความสงสัยไม่แน่ใจตัวเอง (Autonomous vs Shame and Doubt) อยู่ในวัยอายุ 2 – 3 ปี วัยนี้เป็นวัยที่เริ่มเดินได้ สามารถที่จะพูดได้และความเจริญเติบโตของร่างกายช่วยให้เด็กมีความอิสระ พึ่งตัวเองได้ และมีความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากจับต้องสิ่งของต่าง ๆ เพื่อต้องการสำรวจว่าคืออะไร เด็กเริ่มที่อยากเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ฉะนั้นเด็กวัยนี้จะต้องเรียนรู้พฤติกรรมหลายอย่างที่กำหนดโดยสังคม ฉะนั้น พ่อ แม่ และผู้เลี้ยงดู จำเป็นจะต้องรักษาความสมดุล ช่วยเด็กให้เป็นอิสระ โดยต้องเป็นผู้ที่รู้จักใช้คำพูดอธิบายให้เด็กเข้าใจ ว่าสิ่งไหนทำได้สิ่งไหนทำไม่ได้ พยายามเลี่ยงการดุเด็กเวลาที่ทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่บางครั้งจำเป็นต้องปล่อยให้เด็กมีความอาย (Shame) และการ

สงสัยตัวเองว่าทำไม่ถูก (Doubt) เพราะเป็นสิ่งสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา เพราะว่าทุกคนควรจะ ต้องมีความละเอียดใจ ไม่กล้าทำสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับด้วย อย่างไรก็ตามพ่อแม่ ควรจะเน้นที่การให้โอกาส เด็กฟังตนเอง มีความเป็นอิสระทำอะไรด้วยตนเอง มากกว่าการมีความรู้สึกอายและสงสัยในตนเอง

ขั้นที่ 3 การเป็นผู้คิดริเริ่ม – การรู้สึกผิด (Initiative vs Guilt) วัยเด็กอายุประมาณ 3 – 5 ปี อีริกสัน เรียกวัยนี้ว่าเป็นวัยที่เด็กมีความคิดริเริ่มอยากจะทำอะไรด้วยตนเอง จากจินตนาการของตนเอง การเล่น สำคัญมากสำหรับวัยนี้ เพราะเด็กจะได้ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ จะสนุก จากการสมมติของต่าง ๆ เป็นของจริง เช่น อาจจะใช้ลังกระดาษเป็นรถยนต์ ขับรถยนต์เหมือนผู้ใหญ่อย่างไรก็ตาม เด็กก็ยังพยายามที่จะเป็นอิสระ ฟังตนเอง อยากจะทำอะไรเองไม่ฟังผู้ใหญ่ เป็นวัยที่เด็กจะเลียนแบบจากผู้ใหญ่ ทั้งด้านการพูดและการกระทำ อีริกสันอธิบายการรู้สึกผิด (Guilt) เหมือนกับฟรอยด์ คือ เน้น Resolution และ Oedipal Complex ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว ดังนั้นเด็กชายในวัยนี้ต้องการทำอะไรเหมือนพ่อ เด็กหญิงอยากจะทำอะไรเหมือนแม่ เด็กบางคนอาจจะทำงานช้า เสร็จช้าแต่เมื่อเสร็จแล้วก็เป็นที่สมบรูณ์เรียบร้อยและถูกต้อง เด็กบางคนอาจจะเรียนไม่เก่ง แต่เล่นกีฬาเก่ง เป็นต้น การช่วยเหลือแบบนี้ก็จะช่วยทำให้เด็กไม่มีปมด้อย และมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ไม่เกลียดตนเอง และไม่มีปมด้อย

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ - ความรู้สึกด้อย (Industry vs Inferiority) อีริกสันใช้คำว่า Industry กับเด็กอายุประมาณ 6 – 12 ปี เนื่องจากเด็กวัยนี้ มีพัฒนาการด้านสติปัญญาและทางด้านร่างกาย อยู่ในขั้นที่มีความต้องการที่จะทำอะไรอยู่เสมอไม่เคอะไม่เฉย ๆ แม้ว่าเด็กที่เจริญเติบโตในวัฒนธรรมที่ไม่มีการศึกษาในโรงเรียนทั่วโลกก็พบว่า เด็กวัยนี้เป็นวัยที่จะเริ่มฝึกหัดอาชีพ สำหรับสังคมที่มีการศึกษาในโรงเรียน เด็กก็จะอยู่ในความพยายามอย่างมาก ผู้ใหญ่จะต้องพยายามช่วยให้เด็กได้รับสัมฤทธิ์ผล ให้เขารู้ว่าต้องมีประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เขาคิดว่าคนเราเก่งมีความสามารถทำอะไรก็ทำได้ เพื่อจะไม่ให้เกิดปมด้อย มีส่วนช่วยให้เด็กที่โชคไม่ดี ที่ทำงานช้า สู้คนอื่นไม่ได้ โดยพยายามหาสิ่งที่เด็กคนนั้นทำได้ดีกว่าคนอื่น และนอกจากนี้ให้เขาเห็นความสามารถพิเศษของเขา และประกาศให้คนอื่นเห็นด้วย เช่น เด็กบางคนอาจจะทำงานช้า เสร็จช้า แต่เมื่อเสร็จแล้วเป็นผลงานที่มีความถูกต้องสมบรูณ์ เด็กบางคนเรียนไม่เก่ง แต่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้มือได้ดี หรือเล่นกีฬาเก่ง การช่วยเหลือแบบนี้ก็จะช่วยทำให้เด็กไม่มีปมด้อยและมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง

ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Need Gratification)

แนวคิดของมาสโลว์เห็นว่า มนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีความต้องการที่จะสนองความต้องการให้กับตนเองทั้งสิ้น มาสโลว์จึงได้จัดความต้องการของมนุษย์เป็นลำดับขั้นโดยเริ่มจากความต้องการขั้นต่ำสุด ขึ้นไปหาความต้องการขั้นสูงสุด ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการที่ถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ซึ่งได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การหลับนอน การขับถ่าย ฯลฯ ถ้าความต้องการขั้นต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วขาดหมดทุกอย่าง ตั้งแต่อาหาร ความปลอดภัย ความรัก การตระหนักในความสามารถของตนเอง สิ่งที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรมมากที่สุด คือ ความต้องการอาหาร ทรายใดที่เรายังมีความหิว ทรายนั้นเราจะไม่มีความต้องการในเรื่องอื่น เช่น คนที่กำลังมีความหิวจะทำได้แม้แต่การฉกชิงวิ่งราว ทั้ง ๆ ที่รู้ว่า ทำแล้วถ้าตำรวจจับได้จะมีอะไรเกิดขึ้นหรือการที่เด็กในห้องเรียนเกิดความหิวยอมไม่มีจิตใจที่จะมาให้ความสนใจกับบทเรียนของครู แม้ว่าครูผู้นั้นจะได้เตรียมการสอนมาอย่างดีแล้วก็ตาม

2. ความต้องการความปลอดภัย ถ้าความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ มนุษย์ก็จะมีความต้องการในเรื่องอื่นต่อไปอีก คือ ความต้องการความปลอดภัย ซึ่งได้แก่ ความรู้สึกมั่นคง

ปลอดภัย ความเป็นปึกแผ่น ความต้องการการคุ้มครองปกป้อง ความรู้สึกที่ปลอดภัยจากการคุกคาม ปลอดภัยจากความวิตกกังวล ความต้องการที่จะอยู่ในระเบียบ ความต้องการกฎหมายคุ้มครอง ตลอดจนต้องการความแข่งขันของผู้ด้วยกัน

ในกรณีของเด็กนักเรียน เด็กทุกคนจะต้องไปโรงเรียน แต่เด็กจะไม่อยากไปโรงเรียน ถ้ารู้สึกว่าย่ำเรียนมีใช้ที่ปลอดภัย เด็กจะหนีไปอยู่ที่อื่นซึ่งเด็กคิดว่ามีความปลอดภัยมากกว่า ทั้งนี้เพราะมนุษย์ทุกคนล้วนแล้วแต่ต้องการความปลอดภัยทั้งสิ้น

3. ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ ถ้าความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและความปลอดภัยได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ คนก็จะมีความต้องการในเรื่องความรักและความเป็นเจ้าของขึ้นมาอีก คนทุกคนต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตนเองจะต้องเกี่ยวข้องกับ ไม่มีใครคนใดได้รู้สึกว่าไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม มนุษย์ทุกคนอยากได้รับความรักจากคนอื่น และในขณะที่เดียวกันก็อยากให้ตนเป็นที่รักและเป็นของใครสักคน

4. ความต้องการจะเป็นที่ยอมรับ และได้รับการยกย่องเป็นความต้องการที่จะรู้สึกว่าตนเองมีค่าทั้งในสายตาตนเองและในสายตาของผู้อื่น คนที่ยอมรับนับถือในตนเอง มองเห็นคุณค่าและความสามารถในตนเองนั้น มี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นคนที่มองเห็นคุณค่าในตนเอง และมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย คนประเภทนี้จะเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ให้ความร่วมมือและเป็นมิตร จะเป็นคนที่มีลักษณะยอมรับผู้อื่น เห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีในตัวผู้อื่น เช่นเดียวกับที่มีต่อตนเอง ดังนั้นจึงเป็นผู้ที่สร้างสัมพันธภาพได้ดี เพราะไม่มีลักษณะข่มขู่ ลักษณะที่สองเป็นคนที่มองเห็นคุณค่าในตนเอง แต่มีความรู้สึกไม่ใคร่มั่นคงปลอดภัย ดังนั้นจะเป็นคนที่มีลักษณะค่อนข้างมั่นใจในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองแต่ฝ่ายเดียว โดยที่ไม่ใคร่ยอมรับ หรือเห็นคุณค่าในตัวผู้อื่นเป็นคนที่สร้างสัมพันธภาพได้น้อยกว่าพวกแรก

5. ความต้องการที่จะตระหนักในความสามารถของตนเองหรือรู้จักตนเองเมื่อความต้องการต่าง ๆ ดังกล่าวทั้ง 4 ชั้นได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ มนุษย์จะมีความต้องการที่จะรู้จักตนเองตรงตามสภาพที่ตนเองเป็นอยู่เข้าใจถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการของตนเอง โดยไม่มีการปกป้องและบิดเบือน พร้อมทั้งจะเปิดเผยตนเอง พิจารณาตนเองอย่างใจเป็นธรรม ยอมรับได้ทั้งในส่วนที่เป็นข้อบกพร่องของตนเอง เป็นความต้องการที่คนแต่ละคนต้องการที่จะเป็นคนที่เราเป็นไปได้ดีที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2522 : 32 – 33 ; อ้างอิงจาก Maslow. n.d.)

จากทฤษฎีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพัฒนาการในช่วง 0 – 6 ปีจะมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ การที่เด็กได้เรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและประสบการณ์รอบด้าน รวมทั้งได้รับการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง จะทำให้เด็กมีโอกาสในการพัฒนาและสร้างรูปแบบพฤติกรรมขึ้นเป็นบุคลิกภาพที่ดีต่อไปและเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

1.2 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

ได้มีผู้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

สุนีย์รัตน์ ฤทธิ์รงค์เลิศ (2530 : 13) ได้กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพส่วนหนึ่งของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดหรือมโนคติที่บุคคลมีต่อตนเอง จะมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีความภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง มองเห็นว่าตนมีคุณค่า มีความสามารถ และมีความสำคัญ

จงใจ ขจรศิลป์ (2533 : 28) กล่าวว่าความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ เด็กจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้หรือ

ไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น พ่อแม่ ครู เพื่อน และบุคคลอื่น ๆ ที่เด็กรู้จัก รวมทั้งการมีโอกาสพบกับความสำเร็จของเด็กด้วย

กรมวิชาการ (2537 : 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยให้คนเราสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ ช่วยให้เรามีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิดกล้าแสดงออก ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ ยอมรับผลที่เกิดขึ้นด้วยความพอใจและภาคภูมิใจสามารถเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ และแก้ปัญหาด้วยความรู้สึกที่มั่นคง อันเป็นคุณลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี มีความสุขในการดำรงชีวิต

สนรยา อ่อนน้อม (2538 : 36) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง บุคลิกภาพส่วนหนึ่งของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึงการกล้าแสดงออก และมีความภาคภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง มองเห็นคุณค่าความสามารถของตนเองและผู้อื่น ทำให้บุคคลนั้นปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ทุกสถานการณ์และอย่างเป็นสุข

ศรีสุตา คัมภีร์ภัทร (2543 : 15) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ กล้ากระทำ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญเหตุการณ์ รวมทั้งจัดการกับปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งความมั่นใจในตนเองนั้นสามารถสร้างได้โดยการจัดบรรยากาศให้เด็กได้พัฒนาอย่างอิสระและอบอุ่นใจ

วารุณี เจริญรัตนโชติ (2543 : 18) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง บุคลิกภาพส่วนหนึ่งของบุคคลในการกล้าคิดกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ยอมรับผลที่เกิดขึ้นด้วยความพอใจและภาคภูมิใจ

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกของเด็กด้วยความมั่นใจ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากท่าทาง การกระทำ การแสดงความคิดเห็น หรือภาษาของเด็กและใช้ชีวิตร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสมซึ่งความเชื่อมั่นในตนเองนั้นจะเกิดขึ้นเองด้วยการสร้างบรรยากาศให้เด็กได้พัฒนาอย่างอิสระและอบอุ่นใจ

1.3 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

ได้มีผู้ให้ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2531 : 26) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นพื้นฐานของการเป็นผู้นำ เป็นพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ และเป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

อารี เกษมรติ (2533 : 20) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต การปูพื้นฐานความมั่นใจในตนเองให้กับเด็ก จะช่วยให้เด็กกล้าคิด กล้ากระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีความสุข

วาสนา เจริญสอน (2537 : 20) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไป ตั้งแต่เด็กเล็กจนโตเป็นผู้ใหญ่ การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จทั้งทางด้าน การเรียน การทำงาน การใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ต้องอาศัยความเชื่อมั่นในตนเอง และต้องเป็นความเชื่อมั่นในตนเองที่เป็นสัมมาทิวฐิ คือ เปิดใจยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่นเสมอ

สนรยา อ่อนน้อม (2538 : 36 ; อ้างอิงจาก Symond. 1964 : 85 - 89) กล่าวว่า บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะไม่ชอบจําานต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยสิ้นเชิง ต่างกับบุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองจะขาดกลัว

ไม่แน่ใจในตนเอง อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้คนเราขาดความเชื่อมั่นในตนเองก็เพราะขาดความรู้หรือความเชื่อที่ฝังลึกอยู่ในใจ หรือบางครั้งเกิดจากความล้มเหลวในอดีต

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสำคัญคือ การที่เด็กได้รับความสำเร็จจากการปฏิบัติกิจกรรมหรือการกระทำสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ บุคคลยิ่งประสบความสำเร็จมากเท่าไร ย่อมทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นเท่านั้น เมื่อบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองเขาจะรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้อยู่ได้อำนาจของคนอื่น ทำให้ความยุ่งยากใจต่าง ๆ ลดลงไป หรือหมดไปอันเป็นผลให้มีความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น สามารถรับฟังความคิดเห็นหรือคำนิยมของผู้อื่นได้ด้วย ผู้ที่มีความเชื่อมั่นจึงมีลักษณะของบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์

1.4 ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

พฤติกรรมสำคัญของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสมพงษ์ ตีรพัฒน์ (2517 : 24 – 25) ได้สรุป พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ไว้ดังนี้

1. กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น
2. ไม่ขี้อาย ไม่ประหม่า ไม่เคอะเขิน
3. จิตใจมั่นคง เปลี่ยนความเชื่อยาก มั่นใจในความคิดของตนเอง
4. กล้าตัดสินใจไม่ลังเล
5. ไม่วิตกกังวล
6. กล้าเผชิญต่อความจริง
7. มีจิตใจเด็ดเดี่ยวแน่วแน่

ฉันทนา ภาคบงกช (2533 : 1) กล่าวว่าลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่า โดยทั่วไปจะมีความกล้าในการแสดงออก กล้าตัดสินใจและมีความมั่นใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ มองโลกในแง่ดี ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ และมีความรับผิดชอบในหน้าที่สูง

โรเจอร์ (Roger) และมาสโลว์ (Maslow) เห็นว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กนั้นเกิดจากความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เกี่ยวกับงาน ถ้าเด็กได้รับรู้ว่าประสบการณ์ที่เขาได้รับนั้นทำให้เขามีค่า มีความสำคัญเป็นที่ยอมรับของคนอื่นและคนอื่นมีความรู้สึกที่ดีต่อเขา เด็กก็จะมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในทางที่ดีและความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในทางที่ต่ำนั้นจะเป็นตัวกำหนดให้เด็กแสดงลักษณะพฤติกรรมที่เรียกว่า เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง (ประดินันท์ อูปรมัย. 2526 : 37 – 38)

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นเด็กที่กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขอบอิสระ จิตใจมั่นคง กล้าเผชิญความจริง รวมทั้งมองโลกในแง่ดี มีความรับผิดชอบ และปรับตัวเข้ากับสังคมอย่างมีความสุข

1.5 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

เด็กวัยนี้กำลังสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว อยากรู้อยากเห็นชอบทำตามและเลียนแบบ มีความคิดริเริ่ม ถ้าสิ่งแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มองโลกในแง่ดี ถ้าสภาพแวดล้อมรอบตัวทำให้เด็กขาดความสุข เด็กจะมีความเครียดเกิดความวิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และมองโลกในแง่ร้าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2522 : 7 - 8) ดังนั้นบุคคลผู้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กก็คือ ผู้ที่มีส่วนในการสร้างประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้กับเด็ก ซึ่งได้แก่ พ่อแม่ ผู้ใกล้ชิด ครู เพื่อน และบุคคลที่เด็กรู้จัก นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมทางบ้าน

สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2526 : 40)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2524 : 38 – 40) ได้เสนอแนะถึงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก บุคคลผู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก คือ เพื่อน พ่อ แม่ ครู และบุคคลที่เด็กรู้จัก บุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการสร้างประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กเป็นอย่างมาก ดังนั้นสิ่งแวดล้อมที่บ้าน สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมทางสังคม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้บ้างเป็นอย่างดี

สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว (2526 : 19) กล่าวว่า เด็กจะมีความมั่นใจในตนเองได้ก็ต่อเมื่อได้รับความรักความสนใจจากพ่อแม่ ได้รับการส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็นและมีอิสระในการตัดสินใจ ส่วนเด็กที่ขาดความมั่นใจในตนเองนั้น มีสาเหตุมาจากถูกพ่อแม่ ควบคุมให้ปฏิบัติตามอยู่ในขอบเขตที่พ่อแม่ เห็นชอบ ทำให้เด็กขาดอิสระที่จะคิด หรือตัดสินใจด้วยตนเอง

สถาบันทางการศึกษา เป็นสถาบันหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก ครูจึงควรสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่นด้วยการแสดงความเป็นมิตรกับเด็ก พูดกับเด็กอย่างเป็นกันเอง อดทนที่จะฟังเขาพูดอย่างตั้งใจ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ และยอมรับในความสามารถ ยกย่องหรือชี้ให้เด็กแต่ละคนเห็นว่าทุกคนต่างก็มีความสามารถพิเศษเฉพาะแตกต่างกัน ควรแสดงความสามารถของตนให้เต็มที่ (แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. 2531 : 23 – 24) นอกจากนี้การจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้ฝึกฝนเพิ่มเติมเป็นพิเศษอยู่เสมอจนมีทักษะและความสามารถสูงในที่สุดจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองขึ้น (ชูชีพ อ่อนโกลสง. 2516 : 14)

ฟรอยด์ (ศรีวรรณ มากชู. 2521 : 12 ; อ้างอิงจาก Freud . 1965 : 26 – 29) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการปลูกฝังบุคลิกภาพในวัยเด็กเล็กมากที่สุด โดยกล่าวว่าในช่วง 1 – 5 ปีแรกของชีวิต เป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาบุคลิกภาพ การอบรมเลี้ยงดูเด็กและการกระทำตัวอย่างให้แก่เด็กเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะเด็ก ๆ จะเลียนแบบบิดามารดาและผู้ใกล้ชิด นอกจากนั้นการที่เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองได้ ก็ต่อเมื่อได้รับความรักความสนใจจากพ่อแม่ ได้รับการส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็นและมีอิสระในการตัดสินใจ ส่วนเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองนั้นก็มีส่วนสาเหตุมาจากพ่อแม่ควบคุมให้ปฏิบัติตามอยู่ในขอบเขตที่พ่อแม่เห็นชอบ ทำให้เด็กขาดอิสระที่จะคิดหรือตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อพบกับปัญหาที่ไม่สามารถตัดสินใจได้เพราะไม่เคยฝึกฝนการแก้ปัญหามาก่อน (สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว. 2526 : 19) จากการศึกษาเฮอร์ล็อก (Hurlock. 1964 : 661) พบว่า ผลการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยวิธีประชาธิปไตย คือ ให้ความรัก ความสนใจและเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่ว ไร่เรียง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม ฟังตนเองได้ สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ และทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย หรือแบบให้ทำตามกฎอย่างเคร่งครัด จะทำให้เด็กขาดความรู้สึกปลอดภัย ขาดความคิดริเริ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ ต่วน ศรีนวล (2503 : 3) ที่กล่าวว่า พ่อแม่ที่เข้มงวดกดขี่เด็กจนเด็กไม่มีโอกาสเป็นตัวของตัวเองเลย จะทำให้เด็กพยายามที่จะปรับตัวให้เป็นที่พอใจของบิดามารดา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความว้าวุ่นใจ ขาดอิสระภาพและผลที่ตามมา คือ ทำให้เด็กเป็นคนหวาดกลัว ระวัง ฉุนเฉียว และไม่มี ความเชื่อมั่นในตนเอง

สถาบันทางการศึกษา เป็นสถาบันหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก ครูจึงควรสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่นด้วยการแสดงความเป็นมิตรกับเด็ก พูดกับเด็กอย่างเป็นกันเอง

อดทนที่จะฟังเขาพูดอย่างตั้งใจ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ และยอมรับในความสามารถ ควรแสดงความสามารถของตนให้เต็มที่ (แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. 2531 : 23 – 24) นอกจากนี้การจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้ฝึกฝนเพิ่มเติมเป็นพิเศษอยู่เสมอ จนมีทักษะและความสามารถสูงในที่สุด จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองขึ้น (ซูซีฟ อ่อนโคกสูง. 2516 : 14)

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ในการส่งเสริมความเชื่อมั่น สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูให้ความรักและความอบอุ่น รวมทั้งให้โอกาสเด็กกระทำสิ่งต่าง ๆ สถาบันการศึกษาเป็นอีกสถาบันหนึ่งซึ่งมีส่วนสำคัญในการจัดบรรยากาศและกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กได้ฝึกฝน ให้ความรักความอบอุ่น ความเป็นกันเองและให้ความเป็นมิตร รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ ยอมรับในความสามารถของเด็กแต่ละคนโดยผู้ใหญ่หรือบุคคลรอบข้างไม่นำเด็กของเราไปเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง

งานวิจัยต่างประเทศ

นักการศึกษาต่างประเทศได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

มูสเสน (Mussen. 1969 : 261) ศึกษาพบว่าพ่อแม่ที่ให้โอกาสและได้รับการสนับสนุนความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น จะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ฟังตนเองได้ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่ โดยไม่วิตกกังวล และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

โบว์แมนและแมทริว (ประดินันท์ อุปรมัย. 2524 : 39 ; อ้างอิงจาก Bowman and Mathews. 1960) ของแมกซ์เวลล์ (Maxwell. 1960) ได้สรุปผลตรงกันว่าลักษณะบุคลิกภาพที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับเด็กที่ประสบความสำเร็จในการเรียน คือ การที่เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ในปี ค.ศ. 1949 บารุช (Baruch. 1949 : 4 – 5) ได้ศึกษาพบว่า ผู้นำจะต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบและมีความเชื่อมั่นในตนเอง วินัยทำให้บุคคลอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสงบสุข วินัยจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่อยู่ในสังคมได้ด้วยความสงบสุข

ต่อมาในปี ค.ศ. 1969 ดักเกอร์ (Dugger. 1969 : 1817 – A) ได้ทำการศึกษาเรื่องความเป็นผู้นำ พบว่าผู้นำมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและมีความสามารถในการแสดงออกและแมน (Man. 1969 : 152 – 174) ได้สรุปผลการวิจัยของเขาว่าลักษณะความเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับลักษณะแสดงตัวและความสามารถในการปรับตัว ไม่มีความวิตกกังวล สำหรับเพนเตอร์ (Painter. 1968 : 7650 – 8) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจูงใจกับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายระดับมหาวิทยาลัย พบว่า ระดับความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถในการจูงใจ กล่าวคือ คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความสามารถในการจูงใจและมักจะได้เป็นผู้นำ

กัวร์ (Goor. 1974 : 3514 – A) พบว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความสามารถในการแก้ปัญหา กล้าแสดงออกในความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำอีกด้วย

ชอร์แบน (Shoban. 1950 : 148) ศึกษาพบว่า บิดามารดาที่เข้มงวดกับบุตร จะทำให้บุตรขาดความเชื่อมั่นในตนเองขาดความกล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าตัดสินใจและจากงานวิจัยของแรดเค (Radke. 1964 : 369) พบว่าบุตรจากครอบครัวที่พ่อแม่ยอมรับจะมีลักษณะเชื่อมั่นในตนเอง เป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูง ไว้วางใจในตนเองและมีวางรับผิดชอบสูง

งานวิจัยในประเทศ

✓ อารี เกษมรติ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติกที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้งแบบเข้มงวดและแบบรักทะนุถนอม พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้งแบบเข้มงวดกวดขันและแบบรักทะนุถนอมเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติก

✓ สุทธภา ไชติประดิษฐ์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นมุมที่เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ผลของการศึกษา พบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม โดยให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระแบบกลุ่มย่อย มีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นจากการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการประสบการณ์ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม โดยให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระแบบกลุ่มใหญ่ มีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม โดยให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระแบบกลุ่มย่อยกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม โดยให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระแบบกลุ่มใหญ่ มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน

✓ กาญจนา สุวรรณธาร (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเอง และความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นสร้างสรรค์แบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติก ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์แบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติก มีความเชื่อมั่นและความสามารถทางภาษาแตกต่างกัน

ศุภสี ศรีสุนทร (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบดนตรีไทยกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมทั้ง 2 แบบ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์

พจมาน เทียนมนัส (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นนิทานประกอบการแสดงละครสร้างสรรค์ และประกอบการวาดภาพ พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทั้ง 2 แบบมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นนิทานประกอบการแสดงละครสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นนิทานประกอบการวาดภาพ

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นบุคลิกภาพที่ควรปลูกฝัง โดยเฉพาะในวัยเด็ก เพราะเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ โดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง และเมื่อเด็กแสดงความเชื่อมั่นออกมาผู้ใหญ่ควรให้การเสริมแรงเพื่อให้เด็กได้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์ เป็นการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์จากการเล่น ลงมือปฏิบัติซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ และเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา (ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ. 2529 : 2) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ไว้ว่า เป็นขอบข่ายที่ครูจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้พัฒนาตามวัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยมีให้อ่านเขียนได้ตั้งในระดับประถมศึกษา แต่เป็นการปูพื้นฐาน หรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ทักษะในการสังเกตโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 6) ทั้งนี้จะต้องมีการจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กที่มีลักษณะและคุณสมบัติเหมาะสมอันจะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น ๆ และเกิดประสบการณ์ต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของผู้จัดเตรียม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2527 : 194) การจัดประสบการณ์ที่ดีสำหรับเด็กปฐมวัยต้องช่วยให้เด็กได้รับความรู้ ทักษะและมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมและสามารถเรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 3)

ได้มีหน่วยงานและนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวถึงการจัดประสบการณ์ในห้องเรียนของเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536 : 58) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ไว้ว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีและเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีให้อ่านเขียนได้ตั้งเช่นในระดับประถมศึกษาแต่เป็นการปูพื้นหรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ทักษะในการสังเกตโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า นอกจากนี้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2526 : 194) ได้เน้นถึง การจัดประสบการณ์เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก กล่าวคือ การจัดวัสดุอุปกรณ์ สิ่งจำลองและสื่ออื่น ๆ ที่มีลักษณะและคุณสมบัติเหมาะสมอันจะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น ๆ และเกิดประสบการณ์ต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของผู้จัดเตรียม

ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2529 : 2) ได้ให้ความหมายการจัดประสบการณ์ไว้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีและเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2538 : 13) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีในหลายลักษณะ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเนื่องมาจากความต้องการของเด็ก มวลประสบการณ์ทั้งหมดของเด็กในโรงเรียน แผนสำหรับการสอน งานวิชาต่าง ๆ โปรแกรมการศึกษา

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อม ให้เด็กได้เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามศักยภาพและความสามารถของเด็ก

2.2 หลักการจัดประสบการณ์

ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 18) ได้กล่าวว่า ควรคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

1. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน
2. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน
3. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสิ่งที่เรียนและควรให้ผู้เรียนได้มี

โอกาสคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและมีคุณธรรม

4. ประสบการณ์ที่จัดควรเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน กล่าวคือ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

5. กิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ ควรมีวิธีใช้แรงจูงใจ ได้รับความสนใจของผู้เรียน ไม่ซ้ำซาก ควรให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน เน้นการปฏิบัติและการได้ร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด

6. ควรหาแนวทางในการประเมินผลที่เหมาะสม

นอกจากนี้พัฒนา ชัยพงศ์ (2530 : 113 - 114) ได้เสนอแนะหลักการจัดประสบการณ์ไว้ว่า ควรจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก คำนึงถึงตัวเด็กเป็นหลัก จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ "กระทำ" เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ควรเลือกประสบการณ์ที่ใกล้ตัวเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมของเด็ก อีกทั้งต้องคำนึงถึงความแตกต่างและความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคล เพราะเมื่อเด็กมีความสนใจก็จะตั้งใจทำกิจกรรมและเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ยิ่งไปกว่านั้นควรจัดประสบการณ์ให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ในหลายรูปแบบ เช่น การปฏิบัติการทดลอง การนำไปทัศนศึกษา การเล่นบทบาทสมมติ การเล่นเป็นกลุ่มและเดี่ยว ซึ่งเด็กแต่ละคนอาจมีวิธีการเรียนรู้ไม่เหมือนกัน ตลอดจนการจัดหน่วยประสบการณ์ให้กับเด็กนิยมจัดในรูปของกิจกรรมต่าง ๆ คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง และเกมการศึกษา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ต้องคำนึงถึงหลักการจัดประสบการณ์เป็นสำคัญ กล่าวคือ การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงตัวเด็กและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นหลัก โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ควรเลือกประสบการณ์ที่เด็กสนใจ และสอดคล้องกับพัฒนาการ เพราะเด็กแต่ละคนมีศักยภาพในการเรียนรู้แตกต่างกัน ตลอดจนเป็นประสบการณ์ที่สร้างความสนใจมีความอยากง่ายใน แต่ละประสบการณ์ ทั้งนี้เพื่อดึงดูดความสนใจในการทำกิจกรรมและทำให้เด็กเรียนรู้อย่างสนุกสนาน

ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยต้องให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กและเน้นให้เด็กมีโอกาสได้ทำเป็นรายบุคคลให้มากที่สุดตามความสามารถที่แตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 36) การจัดประสบการณ์ในรูปของกิจกรรมช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้เด็กเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น มีลักษณะของกิจกรรมดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำตามความสามารถของตน
2. มีหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การทดลอง การพาไปศึกษานอกสถานที่ การสาธิต การศึกษาด้วยตนเอง การสนทนาและการอภิปราย เป็นต้น

3. ครอบคลุมพัฒนาการเด็กทุกด้าน

หลักการกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะสร้างสรรค์) กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมการเล่นตามมุม และเกมการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 13)

นอกจากนี้การจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้นั้น ควรจัดในหลายรูปแบบตามความเหมาะสมของเนื้อหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมในวงกลม ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้หลายทักษะในแต่ละรูปแบบของการจัดกิจกรรมในวงกลม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3 การจัดกิจกรรมในวงกลม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2537 : 20 - 22) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมในวงกลมไว้ว่า กิจกรรมในวงกลม หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กได้ฟัง พูด สังเกต คิด และปฏิบัติการทดลอง เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดและเพิ่มพูนทักษะต่าง ๆ ด้วยวิธีการหลากหลาย เช่น การสนทนาซักถามหรืออภิปราย สังเกต ทศนศึกษา และปฏิบัติการทดลองตามกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2536 : 3) ได้กล่าวว่า กิจกรรมในวงกลมเป็นกิจกรรมที่เด็กและครูนั่งทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะเป็นวงกลม ครึ่งวงกลม หรือรูปทรงอื่นที่เด็กสามารถมองเห็นกันได้อย่างทั่วถึง และมีพื้นที่ว่างสำหรับทำกิจกรรมร่วมกันได้เป็นกลุ่มใหญ่ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมในวงกลมให้บรรลุตามเป้าหมายนั้น ครูจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย แนวการดำเนินกิจกรรม ตลอดจนสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมในวงกลม ซึ่งพัฒนา ชัชพงศ์ (ม.ป.ป. : 16 - 17) ได้เสนอแนวทางของการจัดกิจกรรมในวงกลมไว้ดังต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมในวงกลม มีดังนี้

1. เพื่อพัฒนาทักษะทางสติปัญญาให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหาในหน่วยการสอน
2. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม คือ ฝึกการกล้าแสดงออก การมีระเบียบวินัย การรอคอย และการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างมีความสุข

3. เพื่อให้เกิดความอบอุ่นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู

แนวการดำเนินกิจกรรมในวงกลมประกอบด้วย

1. ฝึกการฟัง การออกเสียง เล่าเรื่องที่ได้อ่านเพื่อฝึกความจำ ท่องคำคล้องจอง ฯลฯ
2. ฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ เช่น ฝึกการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบในเรื่องขนาด รูปร่าง จำนวน การนับ ฯลฯ

3. ทำกิจกรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ เช่น สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต วันสำคัญต่าง ๆ และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เป็นต้น

สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมในวงกลม มีดังนี้

1. การจัดที่นั่ง ควรให้นั่งตามความพอใจ ยกเว้นในกรณีที่เด็กไม่ค่อยสนใจจึงควรจัดให้นั่งใกล้ ๆ ครู การจัดที่นั่งอาจจัดในรูปวงกลม วงรี ครึ่งวงกลม หรือรูปเกือกม้า เพราะจะช่วยให้เด็กทุกคนได้มองเห็นสื่อและอุปกรณ์ได้อย่างทั่วถึง และสามารถมองเห็นหน้าครูเมื่อเวลาครูพูด

2. ลักษณะการนั่งของครูควรให้ใบหน้าของครูอยู่ในระดับสายตาของเด็ก เช่น ถ้าเด็กนั่งกับพื้น ครูควรนั่งกับพื้นด้วย แต่ถ้าเด็กนั่งเก้าอี้ ครูควรนั่งเก้าอี้ที่มีขนาดส่วนสูงเดียวกับของเด็ก

3. สื่อและอุปกรณ์ ควรมีขนาดเพียงพอกับจำนวนเด็กหรือถ้าเป็นภาพควรมีขนาดใหญ่พอให้เด็กทั้งกลุ่มสามารถมองเห็นได้ทั่วถึง

4. ระยะเวลาที่จัดกิจกรรมไม่ควรนานเกินไปเพราะเด็กวัยนี้มีช่วงระยะเวลาความสนใจสั้น

รูปแบบของการจัดกิจกรรมในวงกลม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 4) ได้เน้นถึง การจัดประสบการณ์และ กิจกรรมให้กับเด็กในกิจกรรมในวงกลมนี้จะนำเนื้อหาและประสบการณ์จากแนวการจัดประสบการณ์มาบูรณาการ กิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งวันหนึ่ง เหมาะผดุงกุล (2535 : 22) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบ บูรณาการที่จัดให้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ หลายวิชามีความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน ครูอาจใช้วิธีสอนได้ หลายรูปแบบ เช่น การอภิปราย การเล่านิทาน การศึกษาออกสถานที่ การสาธิต ปฏิบัติการทดลอง การเล่นเกม เป็นต้น จึงสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมวงกลมสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถจัดได้หลายรูปแบบ โดยทั่วไปแล้วการจัดกิจกรรมในวงกลมจะนิยมใช้หลายรูปแบบตามความเหมาะสมของเนื้อหาประสบการณ์ที่จะจัดให้แก่เด็ก โดยเน้นเรื่องที่เด็กสนใจและสอดคล้องกับพัฒนาการ ซึ่งเด็กแต่ละคนมีความสามารถในการ เรียนรู้แตกต่างกัน

วิธีดำเนินกิจกรรมในวงกลม

การจัดกิจกรรมในวงกลมให้บรรลุตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพนั้น สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงอีก ประการหนึ่งคือ วิธีดำเนินกิจกรรมในวงกลม ซึ่งประกอบไปด้วย ชั้นนำ ชั้นสอน และชั้นสรุป (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษากศน. 2536 : 4 - 5) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชั้นนำหรือชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

การนำเข้าสู่บทเรียนเป็นเทคนิควิธีที่ครูใช้ในช่วงเริ่มแรกของการสอน เพื่อการเตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะเรียน อาจทำได้โดยการทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้วและเกี่ยวข้องกับเรื่องใหม่ที่จะเรียนโดยสรุป หรือการใช้การถามคำถามหรือเล่าเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับความรู้เดิมของผู้เรียน การนำเข้าสู่บทเรียนช่วยควบคุมความคิดของนักเรียนไม่ให้หนีห่างออกจากบทเรียนที่กำลังมาถึง และเป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนรู้สึกมีส่วนร่วมอยู่กับบทเรียน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2536 : 50) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษากศน. (2536 : 4 - 5) ที่กล่าวว่าชั้นนำเป็นการกระตุ้นให้เด็กหันมาสนใจในเนื้อหาและ กิจกรรมที่นำมาใช้อาจเป็นเพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย เป็นต้น

2. ชั้นสอนหรือชั้นดำเนินกิจกรรม

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 45) กล่าวว่า การสอนเป็นการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งมีใช่เป็นการบอกเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่ผู้สอนกระทำไปเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนการเลือกวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับประดับ เรื่องมาลัย (2524 : 102) ที่กล่าวถึงการสอนว่าเป็นการจัดสถานการณ์ สภาพการณ์ หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีประสบการณ์อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยสะดวกและง่ายดาย อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบรู้จักทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยมีครูคอยแนะนำช่วยเหลือ และการสอนที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้นั้น ครูจะต้องหาวิธีที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างดีที่สุด ดังที่ สุกัญญา ธีราวรรณ และอัญชลี แจ่มจันทร์ (2523 : 56 - 58) ได้มีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. บทเรียนต้องมีความยากง่ายเหมาะกับวัยของเด็กและเป็นเรื่องที่เด็กสนใจ
2. บทเรียนที่จะสอนควรเป็นบทเรียนที่มีความหมายกับเด็ก
3. ครูต้องทำให้เด็กเกิดกำลังใจในการเรียนด้วยวิธีที่เหมาะสม เช่น ชมเชย ให้รางวัล อาจมีการติหรือลงโทษบ้างแต่ต้องมีวิธีการที่ไม่ทำให้เด็กเกิดความท้อถอย
4. ครูจะต้องเตรียมกิจกรรม สื่อ อุปกรณ์ เทคนิคต่าง ๆ ที่เร้าความสนใจของเด็ก
5. มีการตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก ให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ เกิดความรู้สึที่ดีต่อตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อตัวครูและเรียนรู้อย่างมีความสุข
6. พยายามให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
7. จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะแก่การเรียนการสอน

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2536 : 4 – 5) ได้เสนอแนะถึงในชั้นสอนหรือชั้นดำเนินกิจกรรมนี้สามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้รับความรู้และมีประสบการณ์ได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสนทนาอภิปราย ปฏิบัติการทดลอง การสาธิต การเล่นนิทาน การศึกษานอกสถานที่ การเล่นเกม เป็นต้น

3. ชั้นสรุป

สุกัญญา ธีราวรรณ และอัญชลี แจ่มจันทร์ (2523 : 190 - 191) ได้กล่าวถึงการสรุปบทเรียนหรือการสรุปกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า เป็นการที่ครูพยายามให้นักเรียนสามารถรวมความคิดตามความเข้าใจของเด็กเอง ซึ่งอาจเป็นการรวมหรือสรุปหลักเกณฑ์ ข้อเท็จจริง แนวความคิดสำคัญ ๆ จากประสบการณ์ในการเรียนการสอนแต่ละครั้งและการสรุปบทเรียนสามารถทำได้ทั้งในช่วงสรุปใจความสำคัญแต่ละตอนในระหว่างบทเรียนหรือจะสรุปปิดท้ายเมื่อจบบทเรียนก็ได้

การสรุปบทเรียนอาจทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. สรุปจากการตั้งคำถาม
2. สรุปจากการใช้อุปกรณ์
3. สรุปจากการปฏิบัติ เช่น การสังเกต การสาธิต การทดลอง
4. สรุปจากการสร้างสถานการณ์

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2536 : 5) ได้เสนอแนะว่า ชั้นสรุปของกิจกรรมในวงกลมเป็นการสรุปเนื้อหาทั้งหมด เพื่อให้เด็กเข้าใจดียิ่งขึ้น อาจสรุปโดยใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง เกม เป็นต้น ได้ตามความเหมาะสม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมในวงกลมให้บรรลุเป้าหมายและสอดคล้องกับเนื้อหาของหน่วยการสอนที่ต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้ นั้น ครูจะต้องพยายามศึกษาและทำความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอนทั้งขั้นนำ ชั้นสอน และชั้นสรุป ซึ่งเด็กมีโอกาสลงมือกระทำกิจกรรม มีส่วนร่วม และได้แสดงความคิดเห็นในกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ฝึกทักษะทางภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน และที่สำคัญเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กที่จะกระทำกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยความมั่นใจ

2.4 ความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

เนื่องจากเด็กปฐมวัยกำลังมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การส่งเสริมการจัดประสบการณ์โยงให้เด็กลงมือปฏิบัติเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Learning by Doing) โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจึงมีความสำคัญมาก ดังที่ดิวิตี ได้กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดี เมื่อการ

เรียนการสอนและประสบการณ์ที่จัดให้กับเด็กเป็นประสบการณ์ตรง เด็กจะได้ฝึกการคิดการแก้ปัญหา การแสดงออกอย่างอิสระและสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้น ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาของตน และส่วนรวมด้วย

การจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 3) มีดังนี้

1. เป็นการจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมพัฒนาการของเด็ก คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา ทำให้พัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ของเด็กได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้น

2. ครอบคลุมมวลประสบการณ์ที่จำเป็น และเกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็ก

2.1 เตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทยและคณิตศาสตร์

2.2 เตรียมสร้างเสริมประสบการณ์

2.3 เตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย

3. การจัดประสบการณ์ยึดเอาเด็กเป็นศูนย์กลางโดยมีการจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ ทั้งนี้เพราะคำนึงถึงว่าบางกิจกรรมเหมาะสมกับบางเนื้อหา นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละคน การจัดประสบการณ์จึงต้องมีการยืดหยุ่น และประยุกต์อยู่ตลอดเวลา

ความสำคัญของการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ก็คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝนการคิด ได้แสดงออกอย่างอิสระร่วมกับเพื่อนและสื่อต่าง ๆ โดยนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์มาใช้

2.5 แนวคิดและหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534: 9) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็กตอบสนองความต้องการและความพอใจของเด็ก

2. จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน ให้สัมพันธ์กันโดยจัดสัดส่วนให้เหมาะสมกับระยะเวลาของกิจกรรม

3. จัดประสบการณ์ที่เป็นประสบการณ์ตรงเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในสิ่งที่เป็นรูปธรรม ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ปัญหา

4. จัดประสบการณ์และกิจกรรมที่สามารถยืดหยุ่นได้เหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

5. จัดประสบการณ์และกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้อยู่ร่วมกันทั้งที่เป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และเป็นรายบุคคล

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2523 : 76 – 81) ได้กล่าวถึงเป้าหมายและหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยพอสรุปได้ดังนี้

การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้พัฒนาไปในรูปแบบที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ครูจึงควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุที่มาของพฤติกรรมและลักษณะพัฒนาการโดยทั่วไป เพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดประสบการณ์ที่จะส่งเสริมพัฒนาการดังกล่าว โดยให้สอดคล้องกับความพร้อม วุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของเด็ก ตลอดจนป้องกันหรือแก้ไขการกระทำที่อาจเป็นปัญหาได้อย่างเหมาะสม

หลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของเด็ก
2. ต้องสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฝนตนเองให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
3. ต้องดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของเด็ก
4. ต้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ อุปกรณ์ในการจัดควรเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่นไม่จำเป็นต้องซื้อหาทั้งหมด อาจนำวัสดุในท้องถิ่นที่ดัดแปลงทำเป็นอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย คือ ต้องเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำเอง มีการบูรณาการหน่วยประสบการณ์ต่าง ๆ เน้นเรื่องที่เด็กสนใจ อีกทั้งยึดเด็กเป็นสำคัญในการจัดประสบการณ์ ซึ่งจะ让孩子เกิดความสนใจในกิจกรรมมากขึ้นทำให้เด็กกล้าแสดงออกในกิจกรรมนั้น ๆ มากขึ้น เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

2.6 ประเภทของกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 41 – 42) ได้จัดทำตารางกิจกรรมประจำวัน โดยแยกกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมที่ต้องออกกำลังหรือสำรวจจิตใจ มุ่งความสนใจไปยังคำพูดของครูหรือเพื่อน ซึ่งได้แก่ การเคลื่อนไหว และกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้เวลาไม่ควรเกิน 20 นาที
2. กิจกรรมที่เด็กทำเสรี เช่น การเล่นตามมุมต่าง ๆ ในห้องหรือการเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมประเภทนี้เด็กจะทำด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน แม้จะใช้เวลานานขึ้นก็ไม่เบื่อหน่าย โดยทั่วไปมักจัดในช่วงเวลา 30 – 40 นาที
3. กิจกรรมการเล่นที่มีกติกา ได้แก่ เกมการศึกษา เวลาที่กำหนดให้จะอยู่ในระหว่างประเภทที่ 1 และ 2 คือ ประมาณ 25 – 30 นาที

ทั้งนี้การจัดประสบการณ์ และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยมีสิ่งสำคัญที่ควรยึดเป็นหลัก คือ ตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อทราบว่า ในแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไรบ้าง เมื่อใดและอย่างไร (เยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 52) และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดตารางกิจกรรม เพื่อเป็นแบบอย่างแต่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ดังนี้

- 08.30 – 08.45 น. รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสอบสุขภาพ บันทึกคำพูดเด็ก พาเด็กไปห้องน้ำ
- 08.45 – 09.00 น. เคารพธงชาติและสวดมนต์
- 09.00 – 09.10 น. สนทนาข่าว และเหตุการณ์
- 09.10 – 09.30 น. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
- 09.30 – 10.30 น. กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
- 10.30 – 10.40 น. พัก (รับประทานอาหารว่าง)
- 10.40 – 11.00 น. กิจกรรมในวงกลม
- 11.00 – 11.30 น. เล่นกลางแจ้ง
- 11.30 – 12.30 น. พักรับประทานอาหาร
- 12.30 – 14.00 น. นอนพักผ่อน เก็บที่นอน ล้างหน้า

14.20 – 14.30 น. พัก (รับประทานอาหารว่าง)

14.30 – 14.45 น. เกมการศึกษา

14.45 – 15.00 น. สรุป

หมายเหตุ หากมีเหตุการณ์ที่เด็กสนใจ ครูอาจนำมาสอนได้ทันที หรือหากครูประสงค์จะพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ ก็อาจดักกิจกรรมประจำวันในช่วงนั้น และพาเด็กไปได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 3)

แนวการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันจะมีกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) กิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมในวงกลม กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งและเกมการศึกษาที่จัดแบบบูรณาการ โดยใช้การสอนหลายรูปแบบเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามความสามารถที่แตกต่างกันเป็นรายบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 22 - 25)

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย งานวิจัยต่างประเทศ

เบอร์เกส (Burgess. 1970 : 5333 - A) ได้ทดลองหาประสิทธิภาพของเกมคณิตศาสตร์จากหนังสือคู่มืออุปกรณ์และเกมคณิตศาสตร์ที่ได้ทำการปรับปรุงเพื่อสอนความคิดรวบยอดและความชำนาญเรื่องจำนวน โดยแบ่งนักเรียน 12 ห้อง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทุกห้องเรียนจะเรียนตามปกติในครึ่งชั่วโมงแรกของการทดลอง ครึ่งชั่วโมงหลัง กลุ่มทดลองจะได้เล่นเกมหรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ ส่วนกลุ่มควบคุมจะได้ทำกิจกรรมอื่นที่ไม่ใช่เกมทำการทดลองเป็นเวลานานแปดสัปดาห์ ปรากฏว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เมื่อได้เล่นเกมยุทธวิธีแล้วจะทำให้มีทัศนคติดีขึ้น แต่ในด้านความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ และความชำนาญยังไม่ได้ผลแน่นอน

ดิกสัน และคนอื่น ๆ (Dixon and others. 1977 : 3677 – 3773) ได้ศึกษาเด็ก 4 กลุ่ม ในจำนวน 3 กลุ่ม ที่ได้รับการเล่านิทานให้ฟัง หลังจากได้ทำกิจกรรม คือ ฟังนิทานแล้วมีการสนทนาหรือพาไปศึกษานอกสถานที่ หรือแสดงบทบาทเลียนแบบตัวคน อีกกลุ่มหนึ่งฟังนิทานโดยไม่มีกิจกรรมอื่น ๆ ผลการทดลองพบว่า ในการฟังนิทานนั้น ถ้าเด็กได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาความคิดต่าง ๆ ได้ดีที่สุดในที่สุด แสดงว่า หลังจากเด็กฟังนิทานแล้วถ้าเด็กได้มีการสนทนาเล่าเรื่อง ได้ไปศึกษานอกสถานที่ และได้มีการเลียนแบบตัวละครจะพัฒนาการคิดได้ดีกว่าเด็กที่ฟังนิทานโดยไม่มีกิจกรรมอื่น ๆ

งานวิจัยในประเทศ

ได้มีนักการศึกษาได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย กล่าวคือ

มาณวิภา ผลพิรุฬห์ (2533 : 81 – 82) ได้ศึกษาความสามารถในการเล่าเรื่องเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอน โดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบไปด้วยการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง การใช้พื้นที่ ระดับและทิศทาง ลักษณะเฉพาะประสาทสัมผัส การสื่อความหมาย และการแสดงละคร กับ การสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะละครสร้างสรรค์มีความสามารถในการเล่นเหตุการณ์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์

ปาริชาติ อรุณศักดิ์ (2533 : 46) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการคิดแบบอเนกนัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับฟังการเล่านิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์และการเล่านิทานตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟัง

นิทาน โดยวิธีการเล่าที่ไม่จบเรื่องเรื่องสมบูรณ์และโดยวิธีการเล่าแบบปกติ มีการคิดแบบอเนกนัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วันทนีย์ เหมาะผลดงกุล (2535 : 66 - 72) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษา ที่ครูมีการใช้คำถามในระหว่างการจัดกิจกรรมในวงกลมและเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูมีการใช้คำถามหลังการจัดกิจกรรมในวงกลม โดยทดลองกับเด็กอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 32 คน ใช้เวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน วันละ 1 ครั้ง ผลปรากฏว่า เด็กก่อนประถมศึกษากลุ่มที่ครูมีการใช้คำถามในระหว่างการทำกิจกรรมในวงกลม มีพัฒนาการด้านสติปัญญาสูงกว่ากลุ่มที่ครูใช้คำถามและจากการทำกิจกรรมในวงกลมแล้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่าในการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น จะต้องส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และต้องสอดคล้องกับความสามารถของเด็กแต่ละคน ซึ่งจะต้องมีทั้งกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้รับความรู้ ทักษะ และมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมนั้นและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมได้อย่างมีความสุข

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นสมมติ

3.1 ความหมายของการเล่นสมมติ

การเล่นของเด็กว่า เป็นกิจกรรมหรือการกระทำใด ๆ ที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก เพราะการเล่นเกิดจากความสมัครใจของเด็กเอง ไม่มีการบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น ลักษณะและประเภทของการเล่นแต่ละอย่างย่อมจะแตกต่างกันออกไปตามวัย และความต้องการของเด็ก (ฉวีวรรณ กิณางค์. 2533 : 112)

บุญเยี่ยม จิตรดอน (2524 : 92 - 93) ได้สรุปความหมายของการเล่นไว้ ดังนี้

1. การเล่น คือ การใช้กำลังที่เหลือใช้ให้เป็นประโยชน์
2. การเล่น คือ การพักผ่อน ขณะที่เด็กเล่น เด็กได้ผ่อนคลายความตึงเครียด ได้พักผ่อนไปในตัว
3. การเล่นเป็นการเตรียมเด็กสำหรับชีวิตในอนาคต เพื่อฝึกเด็กให้รู้จักหน้าที่ที่จะต้องกระทำในอนาคต

อนาคต

คมเพชร ฉัตรศุกกุล (2521 : 82-83) กล่าวถึงบทบาทสมมติว่า เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในขอบเขตความสัมพันธ์ของบุคคลโดยการแสดงออกมาในสถานการณ์ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับปัญหาของชีวิตจริงโดยใช้บทบาทสมมติในสถานการณ์และเป็นกระบวนการสื่อสารในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับความเป็นจริง

นิรมล ชยุตสาหกิจ (2524 : 1) ได้กล่าวถึง การเล่นว่า เป็นการกระทำที่เป็นผลรวมของพฤติกรรมทั้งหมดของเด็ก การเล่นเป็นการปรับตัวเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งรอบตัว และนำข้อมูลที่รู้ และเข้าใจไปสะสมไว้ในโครงสร้างทางสติปัญญาเพื่อปรับขยายโครงสร้างเดิมให้กว้างใหญ่ขึ้น อันเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะรับการเรียนรู้ต่อไป

ชูศรี สนิทประชากร (2525 : 14) กล่าวว่า บทบาทสมมติเป็นวิธีการอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียนโดยผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติขึ้นมาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็นและถือเอาการแสดงออก ทั้งทางความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้ การแสดงบทบาทสมมติเป็นการฝึกให้ผู้แสดงได้ประสบกับสถานการณ์จริงใน

สภาพของการสมมติขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ทดลองและเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะต่าง ๆ

ประกอบ ระกิติ (2523 : 145) กล่าวถึงการแสดงบทบาทสมมติว่าเป็นการแสดงแบบหนึ่งโดยการสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขึ้น แล้วให้บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปแสดงบทบาทตามสถานการณ์ซึ่งโดยปกติไม่ใช้บทบาทของตนชั่วระยะเวลาสั้น ๆ ต่อหน้าผู้ชม เพื่อพิสูจน์สิ่งที่สมมติขึ้นมาว่าผู้แสดงจะประพฤติดต่อกันอื่น ๆ ในสถานการณ์นั้น ๆ อย่างไร

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า กิจกรรมที่เด็กเล่นด้วยความสมัครใจ เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ในขณะที่เด็กได้เล่นนั้นเด็กจะเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง การเล่นสมมติจึงเป็นการเรียนรู้จากการได้สวมบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งปกติไม่ใช้บทบาทของตน ซึ่งจะส่งผลต่อผู้เรียนในการปรับพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการเตรียมพร้อมที่จะแก้ปัญหาและตัดสินใจ มีการวางแผนในการทำกิจกรรมว่าตนเองจะแสดงเป็นตัวอะไรในสถานการณ์ที่ครูได้สมมติขึ้นมา

3.2 ความสำคัญของการเล่น

การเล่นจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสติปัญญา เพียเจย์ (เยาเวฟา เดเซคูปต์. 2528 : 12 ; อ้างอิงจาก Piaget. n.d.) ได้กล่าวไว้ว่า จากการเล่นเด็กจะสามารถแยกแยะสิ่งต่าง ๆ จากสิ่งเราได้และขณะที่เด็กตอบสนองสิ่งเราได้ เด็กจะสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ เข้ามาในสมองได้ เพียเจย์ ได้กล่าวถึงการเล่นไว้ 3 ประเภทคือ

1. บทบาทของการเล่น คือ การระบายอารมณ์
2. การเล่นช่วยให้เข้าใจถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม
3. การเล่นเป็นการเรียนรู้ทางสังคม

วรารักษ์ รักวิจิย (2523 : 123) ได้กล่าวถึงการเล่นว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เพราะการเล่นเป็นขบวนการเรียนรู้ การค้นคว้า การสำรวจ และการทดลองสิ่งต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับตนเอง และเพื่อช่วยในการพัฒนาการเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมให้เป็นผู้มีความสามารถที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 85 – 86) ได้สรุปคุณค่าของการเล่น ได้ดังนี้

1. การเล่นเป็นส่วนสำคัญของชีวิตเด็กเล็ก มีคุณค่าต่อการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
2. การเล่นช่วยสร้างบรรยากาศของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในขณะที่เด็กเล่นด้วยกัน เด็กจะเรียนรู้การแบ่งปัน การเล่นด้วยกันกับเพื่อน เรียนรู้การระวังรักษาของเล่นกับเพื่อนและการเรียนรู้การเข้าสังคม
3. การเล่น ทำให้เด็กเรียนรู้จากการดัดแปลง คิดยืดหยุ่น เช่น การนำเชือกมาผูกแทนชิงช้า ใช้ก้านกล้วยมาสมมติเป็นม้า เป็นต้น
4. การเล่น ทำให้เด็กเรียนรู้การรอคอย ฝึกความอดทน ซึ่งจะเป็นลักษณะนิสัยที่ดีติดตัว และเป็นประโยชน์ต่อเด็กในอนาคต
5. การเล่นบทบาทต่าง ๆ ของบุคคลในชุมชน ทำให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ รวมถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคม ซึ่งจะมีผลทำให้เด็กคิดถึงอนาคต และบทบาทของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม

6. การเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้ และพัฒนาความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่เล่นสวมบทบาทผู้อื่น เด็กจะเริ่มเข้าใจว่า คนอื่นรู้สึกอย่างไร เมื่อมีความทุกข์หรือมีความสุข

7. การเล่นสมมติ จะช่วยให้เด็กฝึกจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์เด็กจะสร้างภาพพจน์ เรื่องราวต่าง ๆ แม้แต่เรื่องในใจของตนเอง เด็กจะเลียนเสียงธรรมชาติ เสียงสัตว์ เสียงพูด ตลอดจนการเคลื่อนไหวของคนและสัตว์ เด็กจะค้นหาวิชาการใหม่ ๆ ในการเล่น วัสดุสิ่งของ เด็กจะเป็นใครไปไหน ทำอะไร เป็นความจริง และอะไรเป็นความฝัน

สรุปได้ว่า การเล่นเป็นหัวใจของเด็กและมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยให้เด็กเกิดทักษะทางสังคมอันเป็นการเตรียมประสบการณ์เพื่อที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมและสถานการณ์นั้น ๆ ได้

3.3 ทฤษฎีการเล่น

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่น ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535 : 13 - 16) ได้รวบรวมไว้ สรุปได้ดังนี้

ทฤษฎีการเล่นแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 2 กลุ่มทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีการเล่นแบบเดิม (Classical Theories of Play)

1.1 ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ (Surplus Energy Theories) ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้นี้ พัฒนาโดยคาร์ล กร็อส (Karl Groos) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า อินทรีย์จะใช้พลังงานไปประกอบกิจกรรมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ อันได้แก่ การทำงานหรือเพื่อไปประกอบกิจกรรมที่ไม่มีเป้าหมายอันได้แก่ การเล่น แต่ทว่าการเล่นจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่ออินทรีย์พลังงานเหลือใช้จากการประกอบการทำงานแล้ว นั่นคืออินทรีย์จะต้องใช้พลังงานในการทำงานก่อน แล้วจึงพลังงานใช้ในการเล่น

1.2 ทฤษฎีผ่อนคลาย (Relaxation Theories) แพทริค (Patrick) พัฒนาทฤษฎีนี้ขึ้นโดยอาศัยแนวความคิดที่ว่า การเล่นนั้นสามารถสนองความต้องการที่จะผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์

1.3 ทฤษฎีการทำซ้ำ (Recapitulation Theories) ทฤษฎีนี้ได้รับแนวคิดมาจากทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วิน (Darwin) การเล่นของมนุษย์ถือได้ว่า เป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษของมนุษย์นั่นเอง ทฤษฎีนี้ไม่สามารถนำมาอธิบายในรูปแบบของการเล่นใหม่ ๆ ของเด็กได้

1.4 ทฤษฎีการเล่นโดยสัญชาตญาณ (Instinct Practice Theories) โดยคาร์ล กร็อส (Karl Groos) แนวคิดของทฤษฎีนี้เชื่อว่าการเล่นเป็นลักษณะของสัญชาตญาณเพื่อที่จะฝึกให้เตรียมตัวสำหรับชีวิตในอนาคตและประสบการณ์ในการเล่นจะมีผลต่อชีวิตในอนาคตของเด็กอีกด้วย

2. กลุ่มทฤษฎีการเล่นร่วมสมัย (Contemporary Theories of Play) ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ดังต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์นี้มี ฟรอยด์ (Freud) และอีริกสัน (Erikson) เป็นผู้นำกลุ่ม ทฤษฎีนี้มุ่งที่จะพัฒนาบุคลิกภาพ มองการเล่นในแง่ของพฤติกรรมของความรู้สึก ฟรอยด์กล่าวว่า การเล่นนั้นเกิดจากความต้องการ ความพึงพอใจ ซึ่งการที่เด็กจะบรรลุถึงความพึงพอใจได้นั้น จะต้องสนองด้วยการเล่นนั่นเอง ฟรอยด์ยังได้มองเห็นอีกว่า การเล่นนั้นมีคุณค่าอย่างมากในแง่ของการบำบัด เพราะการเล่นจะทำให้เด็กสามารถลดความไม่พึงพอใจอันเกิดจากประสบการณ์ได้ ต่อมาอีริกสัน ได้ขยายผลงานของฟรอยด์ เพื่อให้เข้าใจการเล่นของเด็กมากยิ่งขึ้น ซึ่งเขาได้อธิบายการเล่นของเด็กว่าเป็นการพัฒนาการตามขั้นตอนเด็กจะเข้าใจเกี่ยวกับโลกที่เขาอยู่โดยการพบสิ่งใหม่ ๆ และซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เขาแบ่งขั้นตอนของการพัฒนาการเล่นของเด็กออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การเล่นเกี่ยวกับตนเอง การเล่นชนิดนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดโดยที่ศูนย์กลางของการเล่นนั้นอยู่ที่ตัวของเด็กเอง โดยการเล่นเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายซ้ำ ๆ ตลอดจนส่งเสียงซ้ำ ๆ เป็นต้น ต่อมาเด็กทารกจะมุ่งความสนใจในการเล่นออกไปที่คนอื่นหรือสิ่งของอื่น ๆ การเล่นเกี่ยวกับตนเองนั้น เป็นการเริ่มต้นที่จะเรียนรู้ลักษณะต่าง ๆ ที่เขาอยู่

ขั้นที่ 2 การเล่นในโลกของเด็ก เด็กจะเล่นกับของเล่น และวัตถุต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวโลกของสิ่งของนั้น มีกฎเกณฑ์บางอย่างที่เด็กจะต้องเรียนรู้ เช่น ของนั้นอาจจะแตกสลายได้ ของนั้นอาจจะเป็นของคนอื่นได้ อีกทั้งอาจถูกควบคุมโดยอำนาจผู้ที่เหนือกว่า

ขั้นที่ 3 การเล่นในสังคม เริ่มเมื่อเด็กมีอายุในช่วงที่จะเข้าสู่สถานศึกษาปฐมวัย เด็กเริ่มเข้าสู่สังคมที่กว้างกว่า รู้จักการแบ่งปันของเล่นกับผู้อื่น ขั้นตอนนี้เป็นขั้นสุดท้ายของพัฒนาการการเล่น แต่ทว่าความสำเร็จในการพัฒนาขั้นตอนนี้เป็นผลเนื่องมาจากความสำเร็จในการพัฒนาในสองขั้นตอนแรก ขั้นนี้เด็กจะต้องเรียนรู้ว่าเมื่อไรเล่นคนเดียวและเมื่อไรควรจะเล่นกับผู้อื่น

อิริคสัน สรุปว่า การเล่นนั้นมีลักษณะโดยเฉพาะ และมีความหมายต่อบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคน ซึ่งความหมายของการเล่นนั้นสามารถสังเกตได้จากรูปแบบเนื้อหา คำพูด และความรู้สึกเกี่ยวข้องกับการเล่นด้วย

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ทฤษฎีนี้มี เพียเจท์ (Piaget) เป็นผู้นำ โดยเน้นที่กระบวนการและเนื้อหาของการเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา เพียเจท์มองการเล่นเป็นกระบวนการทางสติปัญญา และลักษณะของการเล่นนั้นจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การเล่นของเด็กจะเริ่มจากการเล่นโดยใช้ประสาทสัมผัส (Sensorimotor Play) ซึ่งจะมีพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นการสำรวจจับต้องวัตถุ นับว่าเป็นการฝึกเล่นและพัฒนาการเล่นควบคู่ไปกับพัฒนาการทางสติปัญญา ขั้นการแก้ปัญหาด้วยการกระทำ (Sensorimotor) การเล่นชนิดนี้จะยุติลงเมื่อเด็กอายุประมาณ 2 ขวบ ต่อมาเด็กจะเริ่มเล่นเกี่ยวกับการสร้าง (Constructive Play) เด็กจะเริ่มรู้จักนำเอาสิ่งของมาสร้างให้เป็นสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งนับว่าเป็นการเล่นที่มีวัตถุประสงค์ ส่วนการเล่นโดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Play) จะเกิดขึ้นในช่วงที่เด็กมีอายุประมาณ 2 ขวบ และจะพัฒนาได้อย่างเต็มที่เมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 3 - 4 ขวบ การที่เด็กจะเล่นโดยใช้สัญลักษณ์นี้ได้ก็ต่อเมื่อสติปัญญาของเด็กได้พัฒนาอย่างเป็นระบบระเบียบแล้ว โดยที่เด็กจะสามารถใช้สัญลักษณ์และอ้างถึงวัตถุที่ไม่มีอยู่ในขณะนั้นได้โดยใช้ภาษาและท่าทางในการแสดงออกถึงความคิดนั้น ๆ

จากทฤษฎีการเล่นทั้ง 2 ทฤษฎีที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การเล่นเป็นธรรมชาติของเด็กที่มีความต้องการจะเล่นเพื่อเป็นการสนองความต้องการ และความพึงพอใจของตนเด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการเล่นตามลำดับขั้น โดยเริ่มจากการเล่นที่เกี่ยวกับตนเองก่อนไปสู่การเล่นวัตถุ และในการเล่นขั้นสุดท้าย คือ การเล่นร่วมกับผู้อื่น โดยมีการใช้วัตถุมาเป็นสัญลักษณ์ในการประกอบการเล่น ทำให้เด็กได้เรียนรู้ และนำการเล่นที่ครูเคยได้สร้างสถานการณ์ขึ้นมา มาใช้ในสถานการณ์จริง เรียนรู้การปรับตัวจากการได้เล่นกับผู้อื่น และการเล่นยังเป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

3.4 พัฒนาการเล่นที่เกี่ยวข้องกับสังคม

การเล่นของเด็กที่เกี่ยวข้องกับสังคม แฮมมอนด์ (เยาเวพา เดเซคูปต์. 2528 : 14 ; อ้างอิงจาก Hammond.1967) ได้กล่าวถึงพัฒนาการ ไว้ 4 ประการ คือ

1. การเล่นคนเดียว (Solitary Play) เป็นชนิดการเล่นเมื่อเด็กรู้จักเล่นจนถึงอายุราว 2 ปี ซึ่งการเล่นในระยะนี้จะเป็นการเล่นที่เด็กเล่นตามลำพังคนเดียว

2. การเล่นคู่ขนาน (Parallel Play) การเล่นในลักษณะนี้เริ่มต้นเมื่ออายุ 2 ปี โดยเด็กพอใจที่จะเล่นตามลำพัง แต่มีผู้อื่นหรือเด็กอื่นเล่นอยู่ข้าง ๆ แต่ต่างคนต่างเล่น

3. การเล่นโดยมีผู้อื่นเป็นส่วนประกอบ (Complementary Play) เมื่อเด็กอายุ 3 ปี จะเริ่มสนใจที่จะเล่นกับเด็กอื่น 2 – 3 คน แต่กิจกรรมและกลุ่มมักเปลี่ยนแปลงซึ่งก็เซล (Gesell) กล่าวว่า ในช่วงนี้การเล่นสมมติ และจินตนาการ จะเริ่มเข้ามามีบทบาทในการเล่นของเด็ก

เมื่อเด็กอายุ 4 ปี จะเริ่มเล่นเป็นกลุ่มที่มีเพศเดียวกันประมาณ 2 – 3 คน แต่เด็กยังไม่สามารถจะปรับตัวและมีส่วนร่วมกับกลุ่มได้ เขามักแสดงตัวว่าเป็นหัวหน้าคนอื่น และผู้อื่นเป็นส่วนประกอบ กิจกรรมการเล่นในช่วงนี้จะเป็นกิจกรรมเฉพาะอย่าง โดยเด็กจะเริ่มรู้จักเล่นของเล่นในทางสร้างสรรค์ และรู้จักใช้เครื่องแต่งกายในการเล่นบทบาทสมมติ

4. การเล่นเป็นกลุ่ม (Group Play หรือ Cooperative Play) การเล่นในช่วงนี้เริ่มเมื่ออายุ 5 ปี โดยเด็กจะเล่นร่วมกับผู้อื่นได้จำนวน 2 – 5 คน เด็กเริ่มรู้จักบทบาทการรวมกลุ่มมากขึ้น เช่น รู้จักขอร้อง บอกกล่าว การเล่นสมมติ จะเริ่มแสดงออกในทางสร้างสรรค์มากขึ้น ในช่วงนี้เด็กจะชอบปีนป่าย และชอบเครื่องเล่นที่จะต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และเครื่องเล่นสนาม

สรุปได้ว่า เด็กมีพัฒนาการเล่นตามลำดับขั้น ซึ่งสัมพันธ์และเป็นไปตามอายุและวุฒิภาวะของเด็ก เริ่มตั้งแต่การเล่นคนเดียวเมื่ออายุ 2 ปี จนถึงการเล่นเป็นกลุ่ม จำนวน 2 – 5 คนได้เมื่อมีอายุ 5 ปี มีการเล่นสมมติกับเพื่อน เป็นการแสดงออกในทางจินตนาการสร้างสรรค์และพร้อม ๆ กับการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นพัฒนาการเล่นขั้นสูงสุดของเด็กปฐมวัย อีกทั้งยังสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กอีกด้วย

3.5 ประเภทของการเล่น

การเล่นของเด็ก ได้มีผู้จัดประเภทของการเล่นได้แตกต่างกันดังนี้

ศรีสมวงศ์ วรรณศิลป์ (2520 : 12 – 16) ได้สรุปการเล่นไว้ 6 ประเภท ได้แก่

1. การเล่นเพื่อการค้นคว้า เป็นการเล่นที่เด็กใช้ประสาทสัมผัสในการทดลองหยิบจับ ตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว เนื่องจากเด็กมีความอยากรู้อยากเห็น ทำให้เด็กได้เรียนรู้ รูปร่าง ขนาด ความหมายละเอียดของวัตถุ ความแตกต่างของเสียง สัมผัส ความแก้อ่อนของสี เป็นต้น

2. การเล่นที่ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะทางมือ เป็นการเล่นที่เด็กนำสิ่งของต่าง ๆ มาประกอบเป็นของเล่นอย่างง่าย ๆ ได้ ซึ่งการกระทำนั้นทำให้เด็กได้รับความสุข ความพอใจ

3. การเล่นเป็นละคร หรือจินตนาการ เป็นการเลียนแบบสิ่งที่เห็นในชีวิตประจำวัน เด็กจะดัดแปลงสถานที่เล่นให้เป็นสถานที่ตามความคิดของเขาเอง และนำสิ่งของต่าง ๆ มาดัดแปลงให้เป็นตามความคิดของเขาเอง

4. การเล่นออกกำลังกาย เป็นการเล่นที่ใช้พลังร่างกาย ซึ่งเด็กจะมาเล่นร่วมกัน ต้องเคารพกฎของการเล่น เรียนรู้ การแพ้ชนะ และทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดี

5. การเล่นเกมในบ้าน เป็นการเล่นร่วมกับพี่ ๆ น้อง ๆ ภายในครอบครัว

6. การเล่นช่วยทำให้เพลิดเพลิน จากการดู ฟัง สัมผัส เป็นการเล่นที่อาศัยการดูคนอื่นเล่น หรือดูผู้ใหญ่ทำงานหรือสังเกตการแสดงท่าทางของสัตว์ หรือชอบที่จะฟังเรื่องราวต่าง ๆ ฟังเพลง นิทานจึงทำให้เกิดความเพลิดเพลิน และสนุกสนานได้

จันทร์ คุปตะวาทีน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532 : 393 – 394) ได้จัดแยกประเภทการเล่นตามลักษณะ วิธีการเล่นที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การเล่นที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหว จะทำให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง รู้จักวิธีควบคุมกล้ามเนื้อของตนเองให้ทำงานประสานกันดีขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในตนเองและสามารถพึ่งตนเองได้ การเล่นประเภทนี้ ได้แก่ การเคลื่อนไหวให้เข้าจังหวะและดนตรี การเล่นกับเครื่องเล่นในสนาม การเล่นวิ่งกระโดดอย่างอิสระ และการเล่นเคลื่อนไหว ดา และมือ เป็นต้น

2. การเล่นเลียนแบบ เป็นการเล่นที่เด็กชอบมาก เด็กจะเล่นเลียนแบบจากสิ่งแวดล้อมใกล้ ๆ ตัวเด็ก และจากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งได้แก่ การเล่นเลียนแบบชีวิตในบ้าน เช่น เล่นเป็นพ่อ แม่ เล่นเลี้ยงน้อง เล่นหม้อข้าวหม้อแกง หรือการเล่นแบบบุคคลที่เด็กรู้จัก เช่น เล่นเป็นตำรวจ ครูหมอ พ่อค้าแม่ค้า ดาราโทรทัศน์ที่เด็กชอบ เป็นต้น

3. การเล่นตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการเล่นที่เด็กได้พัฒนาตัวเองสูงขึ้นมาจากการเล่นอื่น ๆ ซึ่งจะพบในเด็กที่มีอายุ 4 – 5 ปี การเล่นของเด็กในวัยนี้จะมีวิธีแสดงถึงการใช้ความคิดแสดงออกซึ่งความสามารถที่มีอยู่ในตัว เช่น การเล่นทราย เด็กพยายามก่อทรายให้เป็นสิ่งต่าง ๆ ที่มีความหมาย เช่น ปราสาทราชวัง บ่อม ค่าย อุโมงค์ ไร่ถไฟลอด เป็นต้น

4. การเล่นที่ส่งเสริมทักษะทางภาษา ครู และผู้ปกครองสามารถส่งเสริมให้เด็กสนุกกับการใช้ภาษาให้มากขึ้นโดยการเล่านิทานให้เด็กฟัง ให้เด็กเล่นนิ้วมือ โดยสมมตินิ้วมือเป็นสิ่งต่าง ๆ แล้วให้เด็กพูด และทำนิ้วประกอบเรื่องที่พูด เล่นทายปัญหาอะไรเอ่ย เล่นร้องเพลง และทำท่าทางประกอบ หรือเล่นแสดงตามเรื่องในนิทาน เป็นต้น

โคลัมบัส (เยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 19 – 20 ; อ้างอิงจาก Kolumbus. 1979) ได้แบ่งชนิดของการเล่นออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การเล่นอย่างอิสระ (Free Play) และการเล่นสมมติ (Dramatic Play)

1. การเล่นอย่างอิสระ (Free Play) เป็นการเล่นซึ่งเด็กมีอิสระในการเลือกเล่นตามลำพัง หรือเล่นเป็นกลุ่มตามที่เด็กสนใจ

2. การเล่นสมมติ (Dramatic Play) หรือการเล่นสมมติบทบาททางสังคม (Social Dramatic Play) เป็นการเลียนแบบผู้ใหญ่ การเล่นชนิดนี้เด็กมีอิสระที่จะคิด และใช้จินตนาการได้อย่างเสรี เมื่อเด็กเล่นสมมติเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 โครงสร้างของสังคม
- 2.2 ได้มีโอกาสระบายอารมณ์
- 2.3 ปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
- 2.4 เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและใช้จินตนาการ

จากการที่นักการศึกษา ได้กล่าวถึงประเภทของการเล่น สรุปได้ว่า การเล่นแต่ละประเภท ทำให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นวัตถุ และบุคคล ขึ้นอยู่กับความพอใจของเด็กแต่ละคนว่าต้องการเล่นแบบใด ซึ่งการเล่นแต่ละประเภทรุนั้นล้วนส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ และสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

การเล่นสมมติ

การเล่นเป็นการแสดงออกถึงจินตนาการของเด็ก ทำให้เด็กได้ตระหนักถึงสภาพแวดล้อม นอกจากนี้การเล่นเป็นการเตรียมสำหรับชีวิตในอนาคตของเด็กอีกด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2536 : 119 ;

อ้างอิงจาก Lowenfeld. 1967) การเล่นเกมหนึ่งที่นักจิตวิทยา นักมนุษยวิทยา และนักการศึกษา มีความเห็นพ้องต้องกันว่ามีบทบาทที่สำคัญต่อพัฒนาการทางความคิด และทางสังคมของเด็ก คือ การเล่นเกม

นักจิตวิทยา และนักการศึกษาหลายท่านได้แสดงทรรศนะต่อการเล่นเกมแบบสมมติที่น่าสนใจไว้ดังนี้
รูบินและคนอื่น ๆ (Rubin and others. 1983 : 753) กล่าวถึงการเล่นเกมสมมติว่า มีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการทางความคิด และทางสังคมของเด็ก นอกจากนี้ยังเชื่อว่าการเล่นเกมให้โอกาสเด็กเปลี่ยนวัตถุและสถานการณ์ ซึ่งในขณะที่เดียวกันก็ทำให้เด็กเข้าใจเอกลักษณ์ และสถานะที่เริ่มต้นได้ กระบวนการคิดในการเล่นแบบสมมติเน้นทักษะให้คิดพิจารณาสิ่งของ และสถานการณ์ต่าง ๆ หลาย ๆ ด้านในเวลาเดียวกัน

ทรรษา นิลวิเชียร (2535 : 86) กล่าวถึงการเล่นเกมสมมติว่า ช่วยให้เด็กฝึกจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ เด็กจะสร้างภาพพจน์เรื่องราวต่าง ๆ แม้แต่เรื่องในใจของตนเอง เด็กจะฝึกเลียนเสียงธรรมชาติ เสียงสัตว์ เสียงพูด ตลอดจนการเคลื่อนไหวของคนและสัตว์ ในการเล่นวัสดุสิ่งของ เด็กอาจจะไปไหนทำอะไรก็ได้ในจินตนาการของตน เด็กจะเรียนรู้สิ่งแวดล้อม และเรียนรู้ที่จะแยกออกว่า อะไรเป็นความจริง และอะไรเป็นความฝัน

พีเนกซ์ (Phoenix) กล่าวว่าจากการเล่นเกมสมมติ เด็กจะเสาะแสวงหาความหมายของชีวิต เมื่อเด็กเล่นเกมสมมติเป็นบุคคลนั้น บุคคลนี้เด็กจะสามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมดีขึ้น (เขาวพาเดชะคุปต์. 2528 : 20 ; อ้างอิงจาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2523 : กร./2523)

สมิแลนสกี (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2535 : 23 ; อ้างอิงจาก Smilansky. 1968) ได้อธิบายลักษณะสำคัญของการเล่นเกมออกเป็น 6 ลักษณะ คือ

1. มีการลอกเลียนบทบาทที่จะเล่น
2. มีการทำให้วัตถุนั้นเหมือนของจริง
3. มีการทำให้การกระทำ และสถานการณ์เหมือนของจริง
4. มีการทำพฤติกรรมนั้นจริง
5. มีการปฏิสัมพันธ์
6. มีการใช้การสื่อสารโดยคำพูด

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การเล่นเกมสมมติเป็นทางนำไปสู่การเจริญเติบโตทางสติปัญญา และเพิ่มความสามารถในการแยกแยะระหว่างจินตนาการ และความเป็นจริง ดังนั้นการเล่นสมมติจึงเป็นขั้นตอนแห่งการเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีทางของความคิดเชิงเหตุผลที่สมบูรณ์การเล่นชนิดนี้จะต้องอาศัยจินตนาการ สัญลักษณ์ และภาษา ซึ่งการเล่นชนิดนี้จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและเกิดความภาคภูมิใจในตนเองไปพร้อม ๆ กัน

3.6 องค์ประกอบของการเล่นเกมสมมติ

การเล่นสมมติเป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยได้ลงมือทำและมีส่วนร่วมอยู่ในประสบการณ์นั้น

โคสเทลนิค และคนอื่น ๆ (Kostelnik and others. 1993 : 149 - 153) กล่าวถึงองค์ประกอบของการเล่นเกมสมมติ สรุปได้ดังนี้

1. ผู้เล่นใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการรับรู้เพื่อตอบสนองต่อสิ่งที่ล้อมรอบตัว โดยแสดงออกมาเป็น การกระทำต่าง ๆ

2. การใช้จินตนาการจากการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้เล่นจะมีการตกลงกันสร้างเป็นเรื่องราวและใช้วัตถุที่มีอยู่โดยกำหนดให้เป็นสิ่งต่าง ๆ

3. ใช้การสื่อสาร ได้แก่ การสื่อสารด้วยคำพูด การสนทนาโต้ตอบกัน และการสื่อสารด้วยท่าทาง เช่น ท่าทางชักผ้า ท่าทางประกอบอาหาร

4. การเคลื่อนไหวอย่างมีอิสระและการใช้พื้นที่

5. การกำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นเรื่องราว เช่น คนป่วยไปคลินิกหมอ

6. การกำหนดเป็นบุคคลต่าง ๆ ตามบทบาท เช่น พ่อ แม่ หมอ พนักงานดับเพลิง

3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นสมมติ

งานวิจัยต่างประเทศ

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านศึกษาเกี่ยวกับการเล่นไว้ กล่าวคือ

ฮาร์ทเลย์ แฟรงค์ และโกลเดนสัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2536 : 119 ; อ้างอิงจาก Hartley , Frank and Goldenson. 1952) ได้ทำการศึกษาโดยสังเกตการเล่นของเด็กพบว่า 1) การเล่นเป็นการลอกเลียนแบบผู้ใหญ่ 2) การเล่นเป็นการแสดงชีวิตจริง 3) การเล่นเป็นการสะท้อนให้เห็นผลปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ของเด็กในสังคม 4) การเล่นเป็นการแสดงออกตามความต้องการของเด็ก 5) การเล่นเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของเด็กที่สังคมไม่ยอมรับ 6) การเล่นเป็นการแสดงบทบาทสมมติ 7) การเล่นเป็นกระแงสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของเด็ก 8) การเล่นเป็นการแก้ปัญหา และลองใช้วิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้

ไฟเทลสันและรอส (Fieteson and Ross. 1976 : 202 – 223) ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการชี้แนะกับไม่ได้รับการชี้แนะ พบว่า กลุ่มเด็กที่อยู่ในบริเวณที่เล่นซึ่งมีผู้ชี้แนะการเล่น มีความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาการตามลำดับขั้นของการเล่นมากกว่ากลุ่มอื่นที่ไม่มีผู้ชี้แนะ

โคโลเนีย (Coloney. 1977 : 4977-A) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา 3 , 4 และ 5 จำนวน 142 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ใช้เวลาทดลอง 2 สัปดาห์ วันละ 30 นาที ทุกวันมีการทดสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียนกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า การนำบทบาทสมมติมาเป็นองค์ประกอบในการเรียนการสอน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนมากกว่ากลุ่มควบคุม ทำให้นักเรียนมีสังคมมิติดีขึ้น และเปลี่ยนแปลงจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมากขึ้น

งานวิจัยในประเทศ

ลัดดาวลัย กองช่าง (2530 : 59 – 64) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเล่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการประสบการณ์การเล่นวัสดุสามมิติ แบบชี้หน้า และแบบอิสระ พบว่า เด็กกลุ่มที่เล่นแบบอิสระมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการเล่นแบบชี้หน้า

ทวีพร ณ นคร (2533 : 65 – 66) ได้ศึกษาการเล่นสร้างสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระกับแบบกึ่งชี้แนะที่มีผลต่อความสามารถในการสังเกต และจำแนกของเด็กปฐมวัย พบว่า กลุ่มเด็กที่เล่นแบบกึ่งชี้แนะมีคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการสังเกต และการจำแนกสูงกว่ากลุ่มเด็กที่ได้รับการเล่นแบบอิสระ

จงกล นันทพล (2535 : 77 - 78) ได้ทำการศึกษา การสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือจากการเล่นแบบสมมติในศูนย์บ้านของเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนทั้งเด็กหญิง และเด็กชาย อายุระหว่าง

5-6 ปี จำนวน 30 คน ของหน่วยปฏิบัติการพัฒนาการเด็กมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า

1) ลักษณะการแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กก่อนวัยเรียนที่เกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง ร้อยละ 57.84 และจากการถูกขอร้องจากคนอื่น ร้อยละ 42.16 โดยวิธีการแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน การให้สิ่งของแก่เพื่อน การช่วยเหลือ และการปลอบใจเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 27.45 , 15.20 , 55.39 และ 1.96 ตามลำดับ 2) การแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กก่อนวัยเรียน เฉลี่ย 2 ครั้งต่อ 1 คน ซึ่งเกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง 1 ครั้ง และจากการถูกขอร้องจากคนอื่น 1 ครั้ง

จิราภรณ์ หุ่นตระกูล (2528 : 49-55) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับ การทดลองโดยการใช้บทบาทสมมติมีการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า การเล่นสมมติของเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ทางสังคมและทางอารมณ์ ทำให้เกิดพฤติกรรม ทางสังคมเกี่ยวกับการแบ่งปัน การช่วยเหลือ และการร่วมมือซึ่งกันและกัน การเล่นสมมดียังช่วยส่งเสริม ความเชื่อมั่นในตนเอง กล่าวคือ ช่วยส่งเสริมการกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม ได้อย่างมีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดีในการดำรงชีวิต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. แบบแผนการทดลอง
6. วิธีการดำเนินการทดลอง
7. วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูล
8. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนอนุบาลอาภาภิรมย์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนอนุบาลอาภาภิรมย์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน 12 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sample) แล้วกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง (Try out) 12 คน กลุ่มทดลองจริง 12 คน โดยจับฉลากแบ่ง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

1. แผนการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ
2. แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัย ดังต่อไปนี้

- จิตวิทยาพัฒนาการและการรับรู้ของเด็กปฐมวัย

- การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
- แนวคิดและหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
- แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล
- แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544

ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

1.2 วิเคราะห์เนื้อหาจากแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ให้สอดคล้องกับหน่วยการสอนในแต่ละสัปดาห์ ดังตัวอย่างภาคผนวก แล้วผู้วิจัยนำมาสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ โดยดัดแปลงมาจากแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เฉพาะกิจกรรมในวงกลม ในส่วนของการดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียน และประเมินผล ได้กำหนดให้สอดคล้องกับวิธีจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ ซึ่งแต่ละกิจกรรมเน้นการให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยครูกระตุ้นให้เด็กเล่นสมมติตามจินตนาการของตนเอง

1.3 นำแผนการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาเพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียน และการประเมินผล จำนวน 3 ท่าน คือ

1. อาจารย์ปิยะอร	ตั้งตรงจิตร	โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์
2. อาจารย์สุรินทร์ภรณ์	อนันต์มพงศ์	โรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก
3. อาจารย์เกื้อกุล	เดชะเสน	โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ

1.4 ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในข้อ 1.3 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยปรับปรุงการใช้เวลาในการจัดกิจกรรมโดยจัดไม่เกิน 20 นาที สื่ออุปกรณ์การสอนให้ใช้ของจริง ปรับกิจกรรมการสอน ควรมีเทคนิคการสอนที่แปลกใหม่เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

2. แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

2.1 ศึกษาทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย การสังเกต การบันทึก คู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา (กรมวิชาการ : 2537)

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 2.1 มาสร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมถึงการมีความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.3 นำแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ทดลองใช้กับเด็กอนุบาลปีที่ 3 อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการสังเกตและบันทึกสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองเพื่อศึกษาความชัดเจนของแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2.4 นำแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของแบบสังเกตจำนวน 3 ท่าน คือ

1. อาจารย์อารี พันธุ์ณี	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ชวลิต รวยอาจิ้น	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. อาจารย์อารี เกษมรติ โรงเรียนอนุบาลสามเสน ฯ

2.5 นำแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญข้อ 2.4 มาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่านซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยปรับปรุงการใช้ภาษาในข้อพฤติกรรมย่อยให้เป็นคำกริยา และตัดความหมายของพฤติกรรมในข้อย่อยออกเพราะพฤติกรรมในข้อนั้น ๆ มีความชัดเจนแล้วและปรับความหมายของการให้คะแนนให้เด่นชัดขึ้น

2.6 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของแบบสังเกต

การแสดงความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครั้งนี้ โดยการนำแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ลงคะแนนเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเนื้อหา แล้วนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน หากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าใช้ได้ (บุญเขต ภิญญอนันตพงษ์. 2526 : 89) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ $IOC = 0.82$ ส่วนการหาค่าความเชื่อมั่นในตนเองของแบบสังเกตนั้นด้วยการนำแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้ช่วยผู้วิจัยทำการศึกษาวิธีการใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองร่วมกันจากนั้นไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของโรงเรียนอนุบาลอาภาภิรมย์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996 : 256) ในการทดลองครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นในตนเองของผู้สังเกต $RAI = 0.9$ ซึ่งถือว่าได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

5. แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว จากที่บอร์กและเจล (Barnett and Johnson. 1996 : 31 ; citing Borg and Gall. 1989 : 692) ได้กล่าวว่า รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวจะมีความเหมาะสมเป็นพิเศษกับการทดลองที่ต้องการเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมหรือกระบวนการภายใน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวทำการทดลอง และเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงขณะทดลองเพื่อความเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการทดลองครั้งนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ก่อนทดลอง	ขณะทดลอง
T0	X, T1, X, T2, X, T3,X, T8

เมื่อ T0 คือ การสังเกตก่อนการทดลอง
 X คือ การดำเนินกิจกรรมการเล่นสมมติเป็นกลุ่ม
 T1, T2,....., T8 คือ การสังเกตขณะทำการทดลองหลาย ๆ ครั้ง

6. วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 เป็นเวลา 10 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. เก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง (Baseline Data) โดยการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในกิจกรรมวงกลม เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันละ 20 นาที โดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน
3. ดำเนินการทดลองโดยการจัดกิจกรรมวงกลมกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันละ 20 นาที โดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน
4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นนำ (2 นาที)

1. นำเข้าสู่กิจกรรมโดยการร้องเพลง การทำท่าทาง การท่องคำคล้องจอง ปริศนาคำทาย การใช้คำถามหรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ
2. บอกข้อตกลงเบื้องต้น ได้แก่
 - ครูมอบหมายให้เด็กเล่นสมมติไปตามสถานการณ์ที่ครูสร้างขึ้นมา ครูไม่ไปก้าวกายในขณะที่เด็กเล่น
 - ให้เด็กเล่นสมมติได้ตามจินตนาการ
 - สมาชิกในกลุ่มทุกคนควรมีส่วนร่วมในการเล่นสมมติ ฯลฯ
3. เด็กวางแผนในการทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนและครูในเรื่องที่จะทำ

ขั้นตอนกิจกรรม (15 นาที)

1. เด็กนั่งตามกลุ่มของตนเองกลุ่มละ 6 คน สำหรับเล่นสมมติที่ตัวเองได้ตกลงกันแล้วและเล่นไปตามที่นึกคิด

2. ขั้นทำกิจกรรมร่วมกัน ให้เด็กลงมือทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในกลุ่มตามที่ได้วางแผน โดยเด็ก ๆ สามารถปรึกษาและร่วมมือกันทำการเล่นภายในกลุ่ม ตามสถานการณ์ที่ครูสร้างขึ้น

ขั้นสรุป (3 นาที)

ให้เด็กส่งตัวแทนกลุ่มออกมาเล่าถึงเรื่องที่ได้เล่นว่าเป็นอย่างไร ทำตามที่ได้วางแผนหรือไม่เพราะอะไร มีปัญหาเกิดขึ้นอย่างไรบ้าง ช่วยกันแก้ปัญหาอย่างไร การเล่นสมมติมีผลดีหรือไม่อย่างไร

บทบาทครู

กระตุ้นให้เด็กกลุ่มต่าง ๆ ได้ทำงานร่วมกันอย่างทั่วถึง ช่วยเหลือ แนะนำ เมื่อเด็กต้องการ ใช้คำถามโน้มน้าวให้เด็กคิดและทดลองด้วยวิธีต่าง ๆ ให้คำชมเชย และกำลังใจ เมื่อเด็กลงมือกระทำและมีความพยายาม ยอมรับความคิดเห็นของเด็กใช้คำถามโต้ตอบ เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง

การประเมินผล

สังเกตการร่วมกิจกรรม กล่าวพูด กล่าวแสดงออก ในกิจกรรมวงกลมโดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

5. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 กลุ่ม ในชวงกิจกรรมวงกลมเป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง และจัดกิจกรรมการเล่นสมมติในกิจกรรมวงกลมเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ ในช่วงเวลา 09.30 น. – 09.50 น. ซึ่งในแต่ละครั้งที่จัดกิจกรรมผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวม 2 คน ทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในช่วงเวลา 09.34 น. – 09.47 น.

6. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

7. วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองมีหลักการดำเนินการดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ผู้สังเกตจำนวน 2 คน คือผู้วิจัย 1 คนและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกต 2 คน

2. เก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน โดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองจากการจัดกิจกรรมในวงกลมเป็นเวลา 1 สัปดาห์

3. ทำการบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง จากการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติในกิจกรรมวงกลม เป็นเวลา 8 สัปดาห์ การจัดกิจกรรมการเล่นสมมติแบ่งเด็กเป็นกลุ่มย่อยจำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน สังเกตและบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองที่ละกลุ่ม กลุ่มละ 6 นาที พักระหว่างกลุ่ม 1 นาที และเวียนลำดับกลุ่มก่อนหลังจนสิ้นสุดการทดลอง ดังแสดงในตาราง 2

10/11/2011

ตาราง 2 บันทึกการหมุนเวียนลำดับการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

วัน	จันทร์		อังคาร		พุธ	
	เวลา	09.34 - 09.41 -	09.34 - 09.41 -	09.34 - 09.41 -	09.34 - 09.41 -	09.41 -
สัปดาห์	09.40	09.47	09.40	09.47	09.40	09.47
Baseline	1	2	1	2	1	2
1	1	2	2	1	1	2
2	2	1	1	2	2	1
3	1	2	2	1	1	2
4	2	1	1	2	2	1
5	1	2	2	1	1	2
6	2	1	1	2	2	1
7	1	2	2	1	1	2
8	2	1	1	2	2	1

หมายเหตุ 1, 2 คือ ลำดับก่อนหลังของกลุ่มที่ทำการสังเกตกลุ่มที่ 1, 2

4. ในการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยรวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน ทำการสังเกตเด็กเป็นกลุ่มพร้อมกันจำนวน 6 คน สังเกตเด็กเป็นรายบุคคลพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 การสุ่มเวลาสังเกต

ผู้สังเกต เวลา - ลำดับ	ผู้สังเกตคนที่ 1						ผู้สังเกตคนที่ 2					
นาทีก่อน	1						1					
วินาที	10	20	30	40	50	60	10	20	30	40	50	60
ลำดับผู้สังเกต	1	*	2	*	3	*	1	*	2	*	3	*
นาทีก่อน	2						2					
วินาที	10	20	30	40	50	60	10	20	30	40	50	60
ลำดับผู้สังเกต	4	*	5	*	6	*	4	*	5	*	6	*
นาทีก่อน	3						3					
วินาที	10	20	30	40	50	60	10	20	30	40	50	60
ลำดับผู้สังเกต	1	*	2	*	3	*	1	*	2	*	3	*
นาทีก่อน	4						4					
วินาที	10	20	30	40	50	60	10	20	30	40	50	60
ลำดับผู้สังเกต	4	*	5	*	6	*	4	*	5	*	6	*

หมายเหตุ 1, 2, 3, 4, 5, 6 หมายถึง ผู้ถูกสังเกตเป็นลำดับที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6

* หมายถึง ช่วงเวลาที่ทำการบันทึกการสังเกต

5. เมื่อสิ้นสุดในแต่ละสัปดาห์นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยขณะจัดกิจกรรมการเล่นสมมติในกิจกรรมวงกลมเป็นกลุ่มช่วงเวลา 8 สัปดาห์

6. การฝึกผู้ช่วยผู้วิจัย

ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยฝึกการสังเกตและบันทึกการสังเกต ดังนี้

6.1 ให้ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสังเกต

6.2 ให้ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ให้เข้าใจตรงกัน เพื่อสามารถบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองได้ตรงกัน

6.3 ฝึกการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

6.4 ฝึกการสังเกตจริงในช่วงที่ผู้วิจัยทดลองใช้ (Try Out) โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน สังเกตและบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง จากการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติกับนักเรียนอนุบาลปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน และหาหลักฐานความเชื่อมั่นในตนเองของผู้สังเกตโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock, 1996 : 256) ซึ่งครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต RAI = 0.9

7. การบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ถ้าในช่วงเวลาที่ทำการสังเกตเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและช่องระดับความเชื่อมั่นในตนเองตรงกับความเชื่อมั่นในตนเองข้อใดให้ทำเครื่องหมาย 4 ลงในช่องนั้น

8. การให้คะแนน

นำผลการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองแต่ละครั้งมาแปลงระดับความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคะแนนดังนี้

น้อย	แสดงว่า ไม่กล้าแสดงออกหรือไม่กล้าตัดสินใจ	ให้ 0 คะแนน
ปานกลาง	แสดงว่า ตัดสินใจช้า	ให้ 1 คะแนน
มาก	แสดงว่า กล้าแสดงออกหรือกล้าตัดสินใจทันที	ให้ 2 คะแนน

ในช่วงเวลาที่สังเกตเด็ก เมื่อเด็กแสดงความเชื่อมั่นในตนเองตรงกับข้อใดและช่องระดับคะแนนใด ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองช้าในข้อและช่องระดับคะแนนเดิม ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ข้างล่างไปในช่องนั้น ตามจำนวนครั้งที่ช้า

ถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับใดก็ให้คะแนนเท่ากับช่องระดับนั้นและถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ข้างในข้อและช่องระดับคะแนนใด ให้นำคะแนนที่ช้าคูณกับช่องระดับคะแนนในช่องนั้น เช่น ในช่องระดับคะแนน 2 แสดงความเชื่อมั่นช้า 3 ครั้ง รวมคะแนนเท่ากับ 6 คะแนน เป็นต้น

9. เมื่อสิ้นสุดแต่ละสัปดาห์ นำคะแนนของผู้สังเกตทั้ง 2 คน มาหาผลรวมเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

8. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาสถิติพื้นฐานของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและขณะทำการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อมั่นตนเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธีวิเคราะห์ค่าแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated - Measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละช่วงเวลาโดยใช้ t - test ในการคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1.1 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2526 : 89) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลอาภากริมย์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry - Stock. 1996 : 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum \sum |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN(I - 1)}$$

เมื่อ R_{1kn} , R_{2kn} คือ ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ

N คือ จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

K คือ จำนวนพฤติกรรมย่อย

I คือ จำนวนช่วงคะแนน (0 , 1 , 2)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated - Measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดลอง
***	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย มีตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

- 1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
- 1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย จากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
- 1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

- 1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน
- 1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย จากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน
- 1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองรวมทั้งฉบับของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการสังเกตก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ทั้ง 8 สัปดาห์ มาหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตาราง 4

ตาราง 4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ

ความ เชื่อมั่น ใน ตนเอง	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์ที่)								
	ก่อนจัด กิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8
M	2.76	4.64	14.44	23.86	30.03	32.33	38.57	41.62	44.28
S	3.59	4.36	1.98	5.21	0.29	3.94	2.84	3.76	12.10

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏว่าก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ มีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 และหลังจัดประสบการณ์แต่ละสัปดาห์มีคะแนนเฉลี่ยเป็น 4.64 , 14.44 , 23.86 , 30.03 , 32.33 , 38.57 , 41.62 และ 44.28 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์แล้วมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ

1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองจากการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเอง ทั้ง 3 ด้าน ก่อนและหลังจัดประสบการณ์มาเปรียบเทียบโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig of F
ระหว่างเงื่อนไข ความคลาด เคลื่อน	208075.62	8	26009.45	1046.22	.001
	2187.71	88	24.86		

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติของเด็กปฐมวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยเฉลี่ยมีค่าแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์ ผู้วิจัยต้องการทราบว่าคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในช่วงสัปดาห์ใดแตกต่างกันจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงต่อไป

1.3 การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

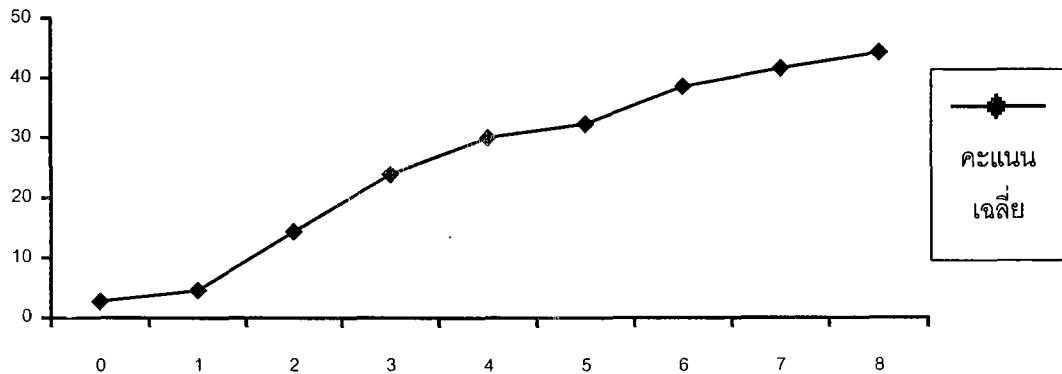
การวิเคราะห์ตอนนี้มีจุดหมายเพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงสัปดาห์ ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยในแต่ละช่วงสัปดาห์ของการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงสัปดาห์ โดยใช้ t - test แบบ Dependent ดังแสดงผลในตาราง 6 และเพื่อให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย จึงนำคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดประสบการณ์และตลอดช่วงเวลาการจัดประสบการณ์มาเขียนเป็นเส้นภาพ ดังแสดงผลในภาพประกอบ 1

ตาราง 6 แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ความเชื่อมั่นในตนเอง ของเด็กปฐมวัยระหว่าง สัปดาห์ที่	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	Sig of F
Baseline , สัปดาห์ที่ 1	+5.63	6.16***	.001
สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2	+29.42	26.81***	.001
สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3	+28.25	19.67***	.001
สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4	+18.50	12.58***	.001
สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5	+6.92	6.19***	.001
สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6	+18.70	10.81***	.001
สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7	+9.17	5.21***	.05
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 8	+7.96	2.36*	.05

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ภาพประกอบ 1 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ 0 คือ Baseline

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่าความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย เป็นดังนี้

ในสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และในสัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4 การวิเคราะห์อัตราการเปลี่ยนแปลง คือ ผลต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยที่สังเกตได้จากระยะเวลาขณะจัดประสบการณ์การเล่นสมมติในสัปดาห์นั้น ๆ กับคะแนนเฉลี่ยที่สังเกตได้ก่อนการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ หาดด้วยคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ ดังแสดงผลในตาราง 7

ตาราง 7 อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

อัตราการเปลี่ยนแปลง	ระยะเวลา (สัปดาห์) ช่วงเวลาจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ							
	1	2	3	4	5	6	7	8
ความเชื่อมั่นในตนเอง	0.68	4.22	7.63	9.86	10.70	12.96	14.06	15.02

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 ปรากฏว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย สัปดาห์ที่ 1 – 8 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นเรื่อย ๆ จาก 0.68 เป็น 15.02 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ

ตอนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง 2. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม 3. ความภาคภูมิใจในตนเอง ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ แต่ละสัปดาห์รวม 8 ครั้ง มาหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตาราง 8

ตาราง 8 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ

ความ เชื่อมั่น ในตน เองแยก รายด้าน	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์ที่)								
	ก่อนจัด กิจ กรรม	1	2	3	4	5	6	7	8
ด้าน1M	0.53	1.42	4.68	7.04	10.03	10.31	11.96	13.63	14.65
S	2.29	2.05	0.81	1.91	0.29	1.17	1.69	3.54	5.86
ด้าน2M	0.14	1.12	4.70	8.57	10	10.63	13.08	13.64	14.35
S	0.96	1.75	1.17	1.22	0	1.43	2.44	2.73	4.64
ด้าน3M	2.10	2.10	5.06	8.25	10	11.40	13.53	14.36	15.28
S	1.51	1.51	0.39	2.69	0	2.60	2.26	2.11	4.09

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 ปรากฏก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้านแตกต่างกันคือหลังการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติแต่ละสัปดาห์มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์การเล่นสมมติใน ทุก ๆ ด้าน

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ในด้านการกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง ก่อนจัดประสบการณ์การเล่นสมมติมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.53 และหลังจัดประสบการณ์การเล่นสมมติไปแล้ว ในสัปดาห์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ยขึ้นมาเป็น 1.42 คะแนน และในสัปดาห์ที่ 2 เป็น 4.68 เมื่อถึงสัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.65 คะแนน แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ในด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ก่อนจัดประสบการณ์การเล่นสมมติมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.14 และหลังจัดประสบการณ์การเล่นสมมติไปแล้ว ในสัปดาห์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ยขึ้นมาเป็น 1.12 คะแนน และในสัปดาห์ที่ 2 เป็น 4.70 เมื่อถึงสัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.35 คะแนน แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ในด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ก่อนจัดประสบการณ์การเล่นสมมติมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.10 และหลังจัดประสบการณ์การเล่นสมมติไปแล้ว ในสัปดาห์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ยขึ้นมาเป็น 2.10 คะแนน และในสัปดาห์ที่ 2 เป็น 5.06 เมื่อถึงสัปดาห์ที่ 3 , สัปดาห์ที่ 4 , สัปดาห์ที่ 5 สัปดาห์ที่ 6 , สัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.28 คะแนน แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนรวมแต่ละด้านคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังจัดประสบการณ์ ระหว่างการจัดประสบการณ์ตลอดช่วง 8 สัปดาห์ มาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตาราง 9

ตาราง 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

ความเชื่อมั่น ในตนเอง ของเด็ก ปฐมวัย	แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig of F
ด้านที่ 1	ระหว่าง เงื่อนไข	22847.60	8	2855.95	413.73	.001
	ความคลาด เคลื่อน	607.45	88	6.90		
ด้านที่ 2	ระหว่าง เงื่อนไข	24520.69	8	3065.09	649.11	.001
	ความคลาด เคลื่อน	415.54	88	4.72		
ด้านที่ 3	ระหว่าง เงื่อนไข	22325.42	8	2790.68	586	.001
	ความคลาด เคลื่อน	419.08	88	4.76		

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 9 ปรากฏว่า ความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย ได้แก่ 1. การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง 2. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม 3. ความภาคภูมิใจในตนเอง พบว่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้านในแต่ละด้านมีค่าแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์ และเพื่อ

ให้ทราบว่ามีความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันในช่วงสัปดาห์ใด ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

2.3 การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

การวิเคราะห์ตามตาราง 9 เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง ด้านที่ 2 การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ด้านที่ 3 ความภาคภูมิใจในตนเอง ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้นำคะแนนเฉลี่ยก่อนจัดประสบการณ์การเล่นสมมติและหลังจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งนำมาเขียนเป็นเส้นภาพระหว่างช่วงสัปดาห์โดยใช้ t-test แบบ Dependent ดังแสดงผลในตาราง 10 และเพื่อให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยรายด้าน จึงนำคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดประสบการณ์และตลอดช่วงเวลาการจัดประสบการณ์รายด้านมาเขียนเป็นเส้นภาพ ดังแสดงผลในภาพประกอบ 2

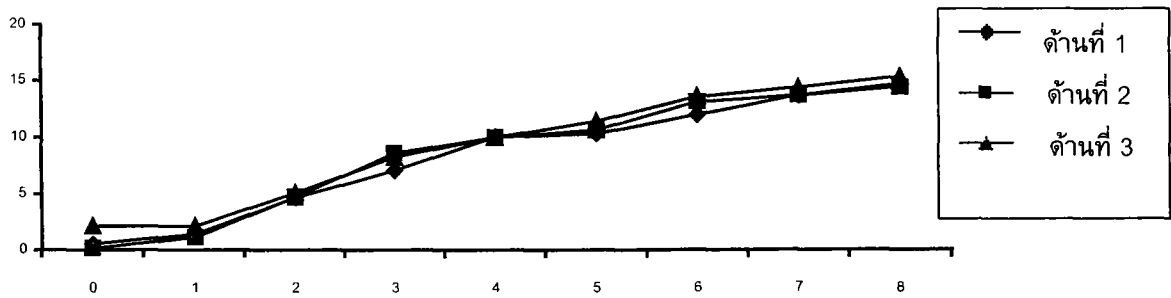
ตาราง 10 แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	ด้านที่ 1		ด้านที่ 2		ด้านที่ 3	
	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	ค่าเปลี่ยนแปลง	t
Baseline , สัปดาห์ที่ 1	+2.67	3.66***	+2.96	6.51	0	0
สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2	+9.79	19.23	+10.75	27.11	+1.13	21.23
สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3	+7.08	10.93	+11.58	30.20	+2.30	12.76
สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4	+8.96	16.43	+4.29	12.24	+2.69	6.75
สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5	+0.83	2.50**	+1.88	4.54***	+2.60	5.61
สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6	+4.96	9.10	+7.38	8.67	+0.34	6.44
สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7	+5	5.35	+1.67	1.29	+0.15	2.81*
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 8	+3.08	1.78	+2.13	1.35	+1.98	2.11

*** แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพประกอบ 2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

หมายเหตุ 0 คือ Baseline

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 ปรากฏว่า

ด้านที่ 1 การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง ในสัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 4 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือนอกนั้น มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านที่ 2 การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ในสัปดาห์ที่ 4 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนที่เหลือนอกนั้น มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านที่ 3 ความภาคภูมิใจในตนเอง ในสัปดาห์ที่ 6 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนที่เหลือนอกนั้น มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ซึ่งมีลำดับขั้นของการวิจัยและผลโดยสรุป ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์และกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์
2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และความภาคภูมิใจในตนเอง ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ ก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันและกำหนดสมมติฐานเฉพาะ ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติมีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติมีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และความภาคภูมิใจในตนเอง ก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนอนุบาลอภาภิรมย์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน

และสาเหตุที่เลือกโรงเรียนอนุบาลอภากาศวิทย์ เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาการจัด
ประสบการณ์การเล่นสมมติเพื่อดูความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่
3 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนอนุบาลอภากาศวิทย์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน
จำนวน 12 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sample) แล้วกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง (Try out) 12 คน
กลุ่มทดลองจริง 12 คน โดยจับฉลากแบ่ง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเล่นสมมติที่มีระยะเวลาต่างกัน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง
2. แผนการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 เป็นเวลา 10 สัปดาห์ โดยมีชั้น
ตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. เก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง (Baseline Data) โดยการสังเกตความเชื่อมั่น
ในตนเองในกิจกรรมวงกลม เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันจันทร์ วัน
อังคาร วันพุธ วันละ 20 นาที โดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกต
โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน
3. ดำเนินการทดลองโดยการจัดกิจกรรมวงกลมกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน
ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันละ 20 นาที โดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน
4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาสถิติพื้นฐานของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและขณะทำการทดลอง
โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้การ
คำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อมั่นตนเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธีวิเคราะห์ค่าแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated - Measures ANOVA) โดยทำการคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละช่วงเวลาโดยใช้ t - test ในการคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

สรุปผลการวิจัย

เด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ ในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์ กล่าวคือ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในทำนองเดียวกัน ในช่วงสัปดาห์ที่ 2 , สัปดาห์ที่ 3 , สัปดาห์ที่ 4 , สัปดาห์ที่ 5 และสัปดาห์ที่ 6 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างสัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนในช่วงสัปดาห์ที่ 7 และช่วงสัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย แยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ ในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความเชื่อมั่นในตนเองทั้ง 3 ด้านเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ ในแต่ละช่วงสัปดาห์มีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง ก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กปฐมวัยมีความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้านระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ ในแต่ละช่วงสัปดาห์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของงานวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติสามารถส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้พัฒนาสูงขึ้น อภิปรายได้ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ มีความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมในแต่ละช่วงสัปดาห์เพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่าความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยสามารถที่จะส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้จากการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ เพราะเป็นการจัดประสบการณ์ที่เอื้อต่อลักษณะเฉพาะของเด็ก คำนี้ถึงพัฒนาการและความแตกต่างของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กประสบความสำเร็จจากการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง กล้าเผชิญต่อความ

จริง ไม่วิตกกังวล กล้าพูด กล้าแสดงออก ไม่ขี้อาย ไม่ประหม่า สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การจัดกิจกรรมในช่วงสัปดาห์ที่ 1 เมื่อครูให้เด็กคิดหาทางที่สมมติขึ้นมา เด็กจะไม่กล้าแสดงออกและไม่มั่นใจในตนเอง เช่น ในหน่วยร่างกายของเรา ครูให้เด็กสมมติตัวเองเป็นคนตาบอด เด็กส่วนใหญ่จะไม่กล้าทำ เนื่องจากกิจกรรมที่เคยจัดให้เด็กครูก้มจะไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดหรือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นการให้ทำตามทีละคำสั่ง แต่เมื่อครูเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการคิดสมมติตัวเองเป็นสิ่งต่าง ๆ ในสัปดาห์ต่อมาเป็นที่น่าสังเกตว่าเด็กกล้าที่จะแสดงท่าทางและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนกล้าพูดมีการตอบโต้กันขณะเล่นสมมติ โดยครูไม่ได้บังคับเด็ก และยอมรับในการแสดงของเด็ก สอดคล้องกับสมาคมการศึกษาเด็กแห่งอเมริกา (สุกสี ศรีสุนทร. 2539 : 11 ; อ้างอิงจาก Children Study Association. 1952) ที่ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าความเชื่อมั่นในตนเองจะเกิดขึ้นกับเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เสมอ บุคคลยิ่งประสบความสำเร็จมากเท่าใดย่อมทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น และการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ เด็กยังได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันในขณะปฏิบัติกิจกรรม มาสโลว์ (Maslow) และโรเจอร์ (Roger) เห็นว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กนั้นเกิดจากความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เกี่ยวกับงาน ถ้าเด็กได้รับรู้ว่าประสบการณ์ที่เขาได้รับนั้นทำให้เขามีค่า มีความสำคัญเป็นที่ยอมรับของคนอื่นและคนอื่นมีความรู้สึกที่ดีต่อเขา เด็กก็จะมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดีและความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในทางที่ดี จะเป็นตัวกำหนดให้เด็กได้แสดงลักษณะและพฤติกรรมที่เรียกว่า เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

นอกจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ในขณะวิจัยได้มีกิจกรรมการเล่นสมมติได้มีการกำหนดบทบาทที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กอย่างอิสระโดยครูซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ เช่น ในหน่วยผลไม้ นอกจากครูจะให้เด็กเล่นสมมติในช่วงเวลาของการทดลองแล้ว ครูยังจัดสภาพแวดล้อมตามมุมต่าง ๆ เช่น มีผลไม้ที่เป็นของจริง ตุ๊กตารูปผลไม้ ตะกร้าใส่ผลไม้ ให้เด็กวางขาย ซึ่งเด็กเข้าไปเล่นแสดงด้วยตนเองโดยที่ครูไม่ได้บังคับ อีกทั้งในการจัดประสบการณ์ในแต่ละครั้งเด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ได้มีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เข้าไปกระทำจริง ให้เสรีภาพแห่งการเรียนรู้ การคิด การแสดงออกอย่างทั่วถึง ใช้คำถามกระตุ้นในระหว่างดำเนินการทดลองทำให้เด็กเกิดความสงสัย สนใจอยากทำกิจกรรม ครูใช้คำถามโน้มน้าวให้เด็กแสดงบทบาทด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้ปฏิบัติตามวิธีการที่เด็กได้วางแผนร่วมกันในกลุ่ม เช่น ในหน่วยร่างกายของเรา ครูถามเด็กว่า "เด็ก ๆ ดูซิว่าส่วนไหนของร่างกายเราที่เหมือนกับเพื่อน ๆ บ้าง" "รูปร่าง หน้าตาของเพื่อน แต่ละคนเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร" "ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของคนเราเหมือนหรือแตกต่างจากสัตว์อย่างไร" ซึ่งคำถามเหล่านี้เป็นคำถามปลายเปิดที่让孩子มีอิสระในการคิด ในการเล่นสมมติร่วมกับกลุ่ม สอดคล้องกับ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2538 : 64) กล่าวว่า การใช้คำถามพุดคุยขณะปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นการพุดคุยถึงตัวละครว่ามีลักษณะนิสัยอย่างไร อีกทั้งยังสนับสนุนกับหลักการศึกษาระดับก่อนวัยเรียนของภรณ์ คุรุวิตะนะ (2532 : 3 - 4) ที่ว่าเด็กควรจะได้มีเสรีภาพในการคิด การแสดงออกและยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยให้เด็กเป็นผู้ร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมยังมีลักษณะเป็นกันเอง สนุกสนาน ผ่อนปรนไม่ตึงเครียด ครูให้การเสริมแรงโดยการกล่าวคำชมเชย พยักหน้า ในการลงมือกระทำและพยายามของเด็ก เช่น ขณะปฏิบัติการเล่นสมมติในหน่วยบ้าน ครูเปิดโอกาสให้เด็กแสดงเป็นบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กชอบ ซึ่งในบางครั้งมีเด็กบางคนไม่กล้าที่จะแสดงออก แต่เมื่อครูให้การเสริมแรงด้วยวิธีดังกล่าวข้างต้น และใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดแสดงเป็นบทบาทที่เด็กชอบโดยครูให้เพื่อนในกลุ่มที่มีความกล้าเป็นผู้นำในการแสดงบทบาทร่วมกับคนขี้อาย เมื่อจัดกิจกรรมนี้หลาย ๆ ครั้งจะทำให้เด็กที่

ไม่กล้าแสดงออกรู้สึกมั่นใจในตนเอง ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจและได้ริเริ่มกระทำการต่าง ๆ ด้วยตนเองทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมครูยอมรับความคิดเห็นของเด็ก เช่น ครูบอกให้เด็กแสดงท่าทางการนั่งรับประทานอาหาร มีเด็กบางคนอาสาที่จะเป็นพนักงานบริการอาหาร ครูก็เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงอย่างเต็มที่ ตลอดจนให้เพื่อนร่วมกลุ่มยอมรับในความสามารถ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูไม่นำความสามารถของเด็กมาเปรียบเทียบกันแต่จะยกย่องชื่นชมในจุดเด่นและชี้ให้เห็นว่าเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน ต่างมีความสามารถต่างกัน เด็กแต่ละคนควรแสดงความสามารถของตนเองให้เต็มที่ จนทำให้เด็กมีความภาคภูมิใจในตนเอง ฟังพอใจในการร่วมกิจกรรมการเล่นสมมติตลอดมา ทำให้เด็กปฐมวัยพัฒนาระดับความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจน ซึ่งสอดคล้องกับ แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2531 : 23 - 24) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก ครูควรสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ด้วยการแสดงความเป็นมิตรกับเด็ก พูดกับเด็กอย่างเป็นกันเอง เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ ยอมรับในความสามารถของเด็กแต่ละคนและแสดงให้เห็นทุกคนรู้ว่าความสามารถของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน

2. เมื่อพิจารณาถึงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างจัดกิจกรรมในช่วง 8 สัปดาห์ และก่อนการจัดกิจกรรม พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ในสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 4 มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยในสัปดาห์ที่ 1 เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นไปกว่าก่อนจัดกิจกรรม 5.63 คะแนน ($t = 6.16$) และในทำนองเดียวกัน ในสัปดาห์ที่ 2 , 3 และสัปดาห์ที่ 4 เด็กปฐมวัยมีคะแนนความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้นตามลำดับดังนี้ 29.42 ($t = 26.81$) , 28.25 ($t = 19.67$) , 18.50 ($t = 12.58$) ซึ่งจะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองในช่วง 4 สัปดาห์แรกของการจัดกิจกรรมมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการเล่นสมมติเป็นกิจกรรมใหม่ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองอย่างอิสระ แต่เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยในช่วงสัปดาห์ที่ 5 ถึงสัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าในช่วง 4 สัปดาห์แรก โดยในทำนองเดียวกัน ในช่วงสัปดาห์ที่ 6 ถึงสัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 เด็กมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สูงขึ้นตามลำดับดังนี้ 18.70 ($t = 10.81$) , 9.17 ($t = 5.21$) , 7.96 ($t = 2.36$) ซึ่งจะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นน้อยกว่าช่วง 4 สัปดาห์แรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเล่นสมมติมีขั้นตอนการเล่นที่คล้ายคลึงกันในแต่ละสัปดาห์ในช่วงสัปดาห์แรก ๆ เด็กอาจจะตื่นเต้นในกิจกรรมใหม่ แต่พอมาช่วงระยะเวลาหนึ่งเด็กรู้สึกเคยชินกับรูปแบบของกิจกรรมดังกล่าว มีผลทำให้คะแนนความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งเป็นสัญญาณที่เตือนให้ครูปรับบทบาทของตนเองและรูปแบบกิจกรรมให้น่าสนใจมากขึ้น แต่โดยภาพรวมแล้วคะแนนความสามารถในการจัดกิจกรรม ถ้ามีกิจกรรมการเล่นสมมติต่อไปก็ไม่น่าจะทำให้คะแนนความเชื่อมั่นลดลงกว่าก่อนจัดกิจกรรม

เมื่อพิจารณาถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 พบว่าเด็กมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 0.68 จากก่อนจัดกิจกรรม แต่เมื่อดูอัตราการเปลี่ยนแปลงในช่วงสัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 7 เด็กปฐมวัยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ สัปดาห์ที่ 2 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 4.22 เท่า ในทำนองเดียวกันอัตราการเปลี่ยนแปลงสัปดาห์ที่ 3 - 7 เพิ่มขึ้นตามลำดับ ดังนี้ 7.63 , 9.86 , 10.70 , 12.96 , 14.06 เท่าและในช่วงสัปดาห์ที่ 8 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 15.02 เท่า ซึ่งช่วงระยะเวลาระหว่างสัปดาห์ที่ 2 - 7 เด็กปฐมวัยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นอย่างชัดเจน เมื่อเทียบกับอัตราการเปลี่ยนแปลงในช่วงสัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 8 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองในช่วงสัปดาห์ที่ 1 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่ชัดเจน เนื่องจาก

การจัดกิจกรรมก่อนการทดลองที่ผ่านมามีไม่เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระ มักให้ทำตามคำสั่ง ทำให้เด็กขาดอิสระที่จะคิดและแสดงออกด้วยตนเอง ส่งผลให้คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กในสัปดาห์แรกมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นอย่างไม่ชัดเจน สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2524 : 38 - 40) เสนอแนะว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก บุคคลต่าง ๆ ที่เด็กรู้จัก ตลอดจนการเสริมประสบการณ์และการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมทั้งทางบ้านและทางโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้เป็นอย่างดี ส่วนในช่วงสัปดาห์ที่ 2 - 7 การที่เด็กมีอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นอย่างชัดเจน อาจเป็นเพราะเด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับรูปแบบของกิจกรรม ตลอดจนการฝึกฝนให้เด็กคิดอย่างอิสระและการยอมรับของครู เพื่อน ในการทำกิจกรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2531 : 23 -24) พรอยด์ (ศรีวรรณ มากชู, 2521 : 12 ; อ้างอิงจาก Freud, 1965 : 26 - 29) ที่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กควรปลูกฝังในช่วงระยะ 6 ขวบแรกของชีวิต ด้วยการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นให้กับเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มที่ และยอมรับในความสามารถ ยกย่องและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบระเบียบและส่งเสริมความเป็นอิสระในการตัดสินใจทั้งทางบ้านและโรงเรียน ส่วนในสัปดาห์สุดท้ายการที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 7 อย่างไม่ชัดเจน อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเล่นสมมติเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนคล้ายคลึงกัน และช่วงระยะเวลา 7 สัปดาห์ที่จัดประสบการณ์ อาจทำให้เด็กคุ้นเคยกับกิจกรรมนี้แล้ว ซึ่งเป็นสัญญาณเตือนให้ครูต้องปรับปรุงกิจกรรมให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อาร์ริตตี ญานะศร (2544 : 57) ที่ศึกษาพบว่าลักษณะของการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารเป็นกลุ่มที่มีลำดับขั้นตอนของการทำกิจกรรมและมีรูปแบบกิจกรรมที่คล้ายคลึงกันมีผลทำให้เด็กเกิดความเคยชินและทำให้พฤติกรรมความร่วมมือลดลงในช่วงสัปดาห์ที่ 8 ด้วยเหตุนี้การจัดกิจกรรมการเล่นสมมติที่มีกิจกรรมคล้ายคลึงกันอาจทำให้เด็กเบื่อหน่าย ย่อมทำให้คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยลดลงก็เป็นได้ ดังนั้นแสดงว่าครูต้องปรับกิจกรรมในรูปแบบใหม่ที่เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้และเพิ่มเติมกิจกรรมในจุดที่เด็กสนใจเพื่อให้เด็กสนุกกับการร่วมกิจกรรมมากขึ้น

3. จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาถึงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง ตลอดช่วงเวลาในการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ มีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น โดยมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นไปพร้อม ๆ กันทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 อาจเนื่องมาจากการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง มากกว่าที่ครูจะเป็นผู้บอกความรู้ให้กับเด็กอย่างที่เด็กเคยชิน เด็กจึงมีอิสระอย่างเต็มที่กับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติในลักษณะที่ให้เด็กได้ลงมือกระทำ โดยปราศจากการสอนหรือยึดเย็ดความรู้จากครู นำการเรียนรู้และประสบความสำเร็จจากการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จากการสังเกตคะแนนเฉลี่ยในสัปดาห์ที่ 1 ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมเด็กมีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงสัปดาห์แรกเด็กยังไม่คุ้นเคยกับการเล่นสมมติ ยังเป็นช่วงที่เด็กต้องใช้เวลาในการปรับตัวเข้ากับกิจกรรมและสภาพแวดล้อม เช่น การทำงานร่วมกับครูและเพื่อน ด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่าในระยะสัปดาห์แรกของการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติ เด็กจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมก่อนทั้งสี่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคคล จึงมีผลทำให้คะแนนเฉลี่ยด้านที่ 2 น้อยกว่าด้านอื่น ๆ แต่ต่อมาในสัปดาห์ที่ 2 - 8 จะเห็นว่า

คะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองทั้ง 3 ด้าน มีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยใกล้เคียงกันทั้ง 3 ด้าน ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองทั้ง 3 ด้านเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากการที่บุคคลได้ประสบผลมากเท่าใดจากการทำกิจกรรม ย่อมทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นเท่านั้น (อารี เกษมรติ. 2533 : 20) ซึ่งอาจจะทำนายได้ว่าถ้าจัดกิจกรรมการเล่นสมมติต่อไป เด็กจะมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับ ริ้ระพร อุวรรณโน (2536 : 365) ที่กล่าวว่าบรรยากาศในห้องเรียนที่ครูชอบทำโทษและเน้นการเชื่อฟังระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ซึ่งอาจทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองน้อย ไม่ค่อยกล้าแสดงความสามารถ ความคิดใด ๆ และช่วงนี้จึงนับว่าเป็นระยะเวลาการปรับตัวของเด็กปฐมวัยจึงทำให้ระดับความเชื่อมั่นในตนเองมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดประสบการณ์อย่างเห็นได้ชัดเจน ในช่วงระยะเวลาสัปดาห์ที่ 2 - 8 มีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงของระดับความเชื่อมั่นในตนเองอย่างชัดเจน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้เกิดขึ้นทันทีทันใด แต่จะค่อย ๆ เริ่มตั้งแต่ช่วงระยะเวลาสัปดาห์ที่ 2 ก่อนที่จะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองอย่างชัดเจนในช่วงระยะเวลาสัปดาห์ที่ 3 - 8 และในการศึกษาค้างนี้พบข้อสังเกตว่า มีช่วงแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองจากสัปดาห์หนึ่งมาอีกสัปดาห์หนึ่งอยู่ในระดับที่สูงกว่าช่วงที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 2 เด็กเริ่มปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อนและลักษณะกิจกรรมได้ในระดับหนึ่ง จนทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไม่วิตกกังวลและกล้าที่จะแสดงออกอันมีผลทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น สอดคล้องกับมาสโลว์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2522 : 32 - 33 ; อ้างอิงจาก Maslow. n.d.) ที่กล่าวว่า การที่เด็กรู้สึกว่าได้รับการยอมรับในความรู้สึกของตนเองและของผู้อื่นจะทำให้เด็กมองเห็นคุณค่าและความสามารถของตนเอง ซึ่งนำไปสู่ความมั่นคง ปลอดภัย ในความคิดจนพัฒนาเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้การให้เด็กได้รับประสบการณ์การเล่นสมมติมาแล้วหลายครั้งและได้มีโอกาสประสบความสำเร็จอยู่เสมอจากการทำกิจกรรมในการค้นพบความรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ ได้วางแผนการทดลองร่วมกับเพื่อน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และได้รับการยอมรับจากเพื่อน ๆ ในกลุ่มทำให้เด็กกล้าแสดงออกและมีความมั่นใจในการทำกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งความเชื่อมั่นในตนเองนี้สามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และผู้คนรอบด้าน (วารุณี เจริญรัตนโชติ. 2543 : 49) และตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการทดลอง ครูจะกระตุ้นเด็กด้วยการใช้คำถาม ให้แสดงความคิดเห็น และความสามารถยอมรับความคิดเห็นและการกระทำของเด็กให้กำลังใจและการเสริมแรง สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเอง ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกจากความรู้สึกไม่มั่นใจในตอนแรกจะค่อย ๆ เปลี่ยน เกิดความมั่นใจในตนเองเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับความคิดเห็นของบริค (กาญจนา สุวรรณธาร. 2537 : 69 ; อ้างอิงจาก Brick. 1967 : 787 - 788) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ที่ดีนั้น ควรให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อเด็กจะได้เรียนรู้ถึงวิธีการปรับตัวให้เข้ากับสังคม มีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ และควรให้คำชมเชย ให้กำลังใจในความสำเร็จจากการทำงานหรือการทำกิจกรรม เพราะจะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับโรเจอร์ (Roger) และมาสโลว์ (Maslow) เห็นว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กนั้นเกิดจากความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เกี่ยวกับงาน ถ้าเด็กได้รับรู้ประสบการณ์ที่เขาได้รับนั้นทำให้เขามีค่า มีความสำคัญเป็นที่ยอมรับของคนอื่น และคนอื่นมีความรู้สึกที่ดีต่อเขา เด็กก็จะมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในทางที่ดี และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในทางที่ดีนี้ จะเป็นตัวกำหนดให้เด็กได้แสดงลักษณะและพฤติกรรมที่เรียกว่า เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จึงก่อให้เกิดแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลิกภาพในการแสดงออกของเด็กปฐมวัย สามารถที่จะ

ประสบความสำเร็จในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เร็ว กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ กล้าแสดงทางความคิดและความมั่นใจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ตามที่ตนเองต้องการ ในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมการเล่นสมมติ ในหน่วยอาหารที่มีประโยชน์ การรับประทานอาหาร เด็กมีความกล้าที่จะแสดงบทบาทเป็นบุคคลต่าง ๆ ในครอบครัว มีการพูดคุยสนทนาเลียนแบบชีวิตจริงจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับแบบดูรา (Bandura) กล่าวว่า เด็ก 3 – 5 ขวบ ชอบเลียนแบบบุคคลที่อยู่ในโรงเรียน บ้าน ทั้งด้านอาชีพ พฤติกรรม กิจวัตรประจำวัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติที่เน้นให้เด็กได้เรียนรู้ในเรื่องที่เด็กคุ้นเคยและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็กทำให้เด็กมีความมั่นใจในการแสดงบทบาทนั้น ๆ นอกจากนี้การจัดประสบการณ์การเล่นสมมติยังเป็นรูปแบบกิจกรรมที่แปลกใหม่สำหรับเด็ก กิจกรรมมีความหลากหลาย ทำทลายความสามารถของเด็ก เอื้อต่อการเรียนรู้และการแสดงออกของเด็กได้มากพอ เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง เด็กปฐมวัยมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นทั้ง 3 ด้าน แต่เมื่อพิจารณาคะแนนค่าเฉลี่ย ด้านที่ 2 จะมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ธรรมชาติของเด็กอายุ 3 – 6 ขวบ ตามแนวคิดของมาสโลว์ (Maslow) เด็กเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับบุคคลหรือสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้เด็กในช่วงอายุดังกล่าวต้องการให้บุคคลอื่นยอมรับและต้องการเข้าร่วมเล่นหรือทำงานกับกลุ่มเพื่อน ดังนั้นเมื่อเด็กมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม ประการแรกที่เด็กมีความต้องการ คือ การเข้ากับผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2522 : 32 – 33 ; อ้างอิงจาก Maslow. n.d.) ด้วยเหตุนี้ความเชื่อมั่นในตนเองด้านการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมจึงมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น

ดังนั้นความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติจึงมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มมากขึ้นจากก่อนจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจในการศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย สามารถศึกษาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจ และระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัย

ข้อสังเกตที่ได้รับจากการค้นคว้า

1. ในช่วงระยะเวลาแรกของการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ เด็กไม่ค่อยกล้าแสดงออก มีความลังเล ไม่มั่นใจในการแสดงความคิดเห็น และการลงมือทำกิจกรรม แต่เมื่อครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดและทำกิจกรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้การเสริมแรง ยอมรับในความสามารถของเด็ก เด็กจึงกล้าลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเองด้วยความสนุกสนาน ช่วงระยะเวลาสัปดาห์หลังความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน โดยเด็กจะมีความมั่นใจมากขึ้นในการแสดงออกมากขึ้น

2. การจัดประสบการณ์การเล่นสมมติส่งผลต่อเด็กโดยตรงในด้านความสนใจ ความตั้งใจและความกระตือรือร้น ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ควรเสริมให้เกิดในตัวเด็ก เพราะกิจกรรมการเล่นสมมติสร้างความสนใจของเด็กอยู่ตลอดเวลา แม้บางกิจกรรมเด็กปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวันจนเป็นกิจนิสัยอยู่แล้ว แต่เมื่อครูนำกิจกรรมนั้นมาให้เด็กทำ เด็กให้ความสนใจสูง มีช่วงความสนใจยาวนานและเมื่อหมดเวลา เด็กยังต้องการจะทำกิจกรรมนั้นต่อไปอีก เด็กมีความสนุกสนานกับกิจกรรมและมีความต้องการที่จะทราบล่วงหน้าว่าจะมีกิจกรรมใดในวันต่อไป

3. การจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ เด็กมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมเพราะเด็กเป็นผู้ทำกิจกรรมนั้นด้วยตนเอง กระตุ้นเสริมแรงไว้ให้เด็กคิดสงสัยและสนใจอยากรู้คำตอบ ให้คำปรึกษาและชี้แนะช่วยเหลือเมื่อเด็กมีปัญหาในการทำกิจกรรม การร่วมมือซึ่งกันและกันของเด็กขณะทำกิจกรรม โดยการช่วยเหลือกัน แบ่งหน้าที่กัน ทำให้เด็กทุกคนมีโอกาสทำกิจกรรมอย่างทั่วถึง

4. การจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ เป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ี่มีความเป็นตัวของตัวเองและมีเสรีภาพแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ให้เด็กได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพของตน กล่าวคือ เป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ครูต้องให้เด็กได้แสดงความคิด และการกระทำอย่างอิสระ ยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก การยอมรับฟังความคิดเห็นของครูที่มีต่อเด็กจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและอยากร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

2. การจัดประสบการณ์การเล่นสมมติให้กับเด็กปฐมวัย ครูต้องจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อลักษณะของเด็ก โดยกิจกรรมมีความหลากหลาย คำนี้ถึงพัฒนาการความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ไม่นำความสามารถของเด็กมาเปรียบเทียบกัน ยอมรับในความสามารถ ยกย่อง ชื่นชมในจุดเด่นของเด็กแต่ละคน

3. การศึกษาแนวโน้มนำและการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ทำให้เห็นรูปแบบแนวโน้มนำและการเปลี่ยนแปลงในแต่ละสัปดาห์และในภาพรวมได้อย่างชัดเจน

4. ครูปฐมวัยควรตระหนักถึงการสังเกตและการจดบันทึกพฤติกรรมของเด็ก เพื่อให้ทราบว่า การดำเนินกิจกรรมในแต่ละวัน ควรใช้ปัจจัยหรือแนวการสอนแบบใดให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของเด็ก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาแนวโน้มนำการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากด้านความเชื่อมั่นในตนเอง เช่น ด้านสังคม ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

2. ควรมีการศึกษาแนวโน้มนำการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในระยะเวลาเพิ่มขึ้น เพื่อให้เห็นแนวโน้มในรูปการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชัดเจนขึ้น

3. ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติที่มีผลต่อการพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น พัฒนาการด้านสังคม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา เกียรติประวัติ. (2524). *วิธีการสอนทั่วไปและทักษะการสอน*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- กาญจนา สุวรรณธาร. (2537). *ความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ที่ครุมีปฏิสัมพันธ์และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- จิราภรณ์ หุ่นตระกูล. (2528). *การทดลองใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 โรงเรียนวัดเสมียนนารี*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. (2531). *การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- จงใจ ขจรศิลป์. (2533). *การศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- จงกล นันทพล. (2535). *การสังเกตพฤติกรรมความช่วยเหลือจากการเล่นแบบสมมติในศูนย์บ้านของเด็กก่อนวัยเรียน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อัดสำเนา.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2533, 27 – 27 มีนาคม). "เทคนิคการพัฒนาความเชื่อมั่นและความคิดสำหรับเด็กปฐมวัย," *เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ฉวีวรรณ กิनावงศ์. (2533). *การศึกษาเด็ก*. โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต พิษณุโลก : โรงพิมพ์พิชมเนศ.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2516). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง กับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ชูศรี สนิทประชากร. (2525). *วิธีการสอนในระดับประถมศึกษาตามแนวหลักสูตรใหม่*. กรุงเทพฯ : วัชรการพิมพ์.
- ต่วน ศรีนวล. (2503, เมษายน). "ปัญหาความประพฤติของเด็ก," *ศูนย์ศึกษา*. หน้า 30 – 39.
- ทวีพร ณ นคร. (2533). *การศึกษาการเล่นสร้างสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระกับแบบกึ่งชี้แนะที่มีผลต่อความสามารถในการสังเกต และการจำแนกของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ธีระพร อุวรรณโน. (2536). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรมล ชยุตสาหกิจ. (2525). *การศึกษาข้ามวัฒนธรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแม่และเด็กในวัยเด็กตอนต้น*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บุญเยี่ยม จิตรดอน. (2524). "การเล่นในร่มและเล่นกลางแจ้ง," ใน *การเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. (2526). *การทดสอบแบบอิงเกณฑ์: แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประกอบ ระกิติ. (2523). *กระบวนการกลุ่ม*. กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ประดินันท์ อุปรมัย. (2524). "ลักษณะเด็กที่มีความรับผิดชอบ," *เอกสารการสอนพหุศึกษาระดับประถมศึกษา* หน่วยที่ 8. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประดับ เรืองมาลัย. (2524). *หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ปาริชาติ อรุณศักดิ์. (2533). *การศึกษาการเล่านิทานที่ไม่รู้จบเรื่องสมบูรณที่มีผลต่อการคิดแบบอเนกนัยของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- พัฒนา ชัยพงศ์. (2530, กรกฎาคม). "อนุบาลศึกษา : สอนอะไร สอนอย่างไร," *รักลูก*. 5 (54) : 112 – 115. ----- (ม.ป.ป.). "การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา," ใน *เอกสารชุดอบรมบุคลากรก่อนประถมศึกษา* หน่วยที่ 2. ม.ป.พ.
- พจมาน เทียนมนัส. (2539). *ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบการแสดงละครสร้างสรรค์และประกอบกรวาดภาพ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- พรรณิ ชูทัย เจนจิต. (2528). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2523). *เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อะไร อย่างไร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์เด็กหญิงปากเกร็ด. ----- (2535). *การเล่นของเด็ก*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ----- (2535). *สื่อการแสดงกับพัฒนาการเด็ก*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มาณวิกา ผลพิรุฬห์. (2533). *ความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยการใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2524). *สื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์. ----- (2526). *พหุศึกษาระดับประถมศึกษา* หน่วยที่ 8 – 15. กรุงเทพฯ : สหมิตร. ----- (2526). *เอกสารการสอนชุดวิชาพหุศึกษาระดับประถมศึกษา* หน่วยที่ 6 – 10. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กราฟิเคอาร์ท. ----- (2527). *เอกสารการสอนชุดวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัย* หน่วยที่ 1 – 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นวกนจำกัด.

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2532). เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก. หน่วยที่ 8 – 15. พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- (2536). *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ. (2529). *คู่มือการนิเทศการศึกษาก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- ลัดดาวัลย์ กองช่าง. (2530). *การศึกษา การแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นวัสดุสามมิติ แบบชี้หน้า และแบบอิสระ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเนา.
- วารุณี เจริญรัตนโชติ. (2543). *แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเนา.
- วาสนา เจริญสอน. (2537). *ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชื่อมโยงประสบการณ์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่มีต่อระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเนา.
- วารากรณ์ รักรวิชัย. (2533). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ.
- วิชาการ , กรม , กระทรวงศึกษาธิการ. (2534). *รายงานการวิจัยการจัดการศึกษาระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษหน้าที่สอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เอกสารการวิจัยทางการศึกษาอันดับที่ 126/2534*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.
- (2534). *รายงานการวิจัยการจัดการศึกษาระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษหน้าที่สอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เอกสารการวิจัยทางการศึกษาอันดับที่ 126/2534*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.
- (2537). *คู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- (2540). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3 – 6 ปี)*. กรุงเทพฯ : อรุณกาลาดพร้าว.
- วัทนีย์ เหมาะมาคงกุล. (2535). *พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครุมีการใช้คำถามในระหว่างการทำกิจกรรมและหลังทำกิจกรรมในวงกลม*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเนา.
- ศรีวรรณ มากชู. (2521). *การศึกษาเปรียบเทียบสุขนิสัยของเด็กก่อนวัยเรียนตามสภาพครอบครัวที่แตกต่างกันในจังหวัดพิษณุโลก*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเนา.
- ศรีสุดา คัมภีร์ภัทร. (2543). *ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเนา.

- ศรีสมวงศ์ วรรณศิลป์. (2520). *การเล่นของเด็ก*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยเซชม.
- ศุภคี ศรีสุคนธ์. (2539). *การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. (2538). *แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ : แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา*. นนทบุรี : ศูนย์การพิมพ์ดวงกลม.
- สุรางค์ โคว์ตระกูล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา ธีราวรรณ และอัญชลี แจ่มเจริญ. (2523). *หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.
- สุนีย์รัตน์ ฤทธิรงค์ชัยเลิศ. (2530). *ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้น ป.5 ที่มีสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธภาภา โชติประดิษฐ์. (2537). *การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และเล่นตามมุมที่เด็กริเริ่มจัดกิจกรรมอย่างอิสระในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว. (2526). *ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน ความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สนธยา อ่อนน้อม . (2538). *ผลของการเสริมแรงในการเล่าเรื่องที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สมพงษ์ ติรพัฒน์. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูความเชื่อมั่นในตนเอง และความรับรู้สรีระรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2528). *รายงานการวิจัยและประเมินผลโครงการนำร่องการจัดชั้นเด็กเล็กในพื้นที่ที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ (2525 - 2527)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2529). *เด็กก่อนวัยเรียนกับการเรียนรู้และหลักการสำคัญบางประการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- (2534). *แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2534*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2534). *รายงานการประเมินความก้าวหน้าคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ ปีการศึกษา 2532*. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- (2536). *แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เล่มที่ 1*. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.
- (2537). *แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา พุทธศักราช 2536*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

- Dixon and others. (1977, June). "Training Disadvantage Preschoolers on Various Fantasy Activities Effects on Cognitive Functioning and Impulse Control," in *Child development*. Wayne State University, 2 : 367 – 379.
- √ Dugger , jame A. (1969). " A Study of Measurable Personal Factors of Learders and Non – Leaders among University woman ," *Dissertation Abstract* . 30 : 1818 – A .
- Erikson, E.H. (1975). *Childhood and Society*. New York : Morton.
- Fietelson , and Ross, G.S. (1973). "The Negleted Factor – Play ," *Human Development*. 16 : 202 – 223 .
- Goor, A. (1974 , December). "Problem Solving Process of Creative and Non Creative Students." *Dissertation Abstract Intermtional* . 37 : 3517 – A.
- Heinig , R.B. and Stillwell, L. (1981). *Cretive Drama for the Classroom Teacher*. 2nd ed. New Yersey : Prentice – Hall , Inc.
- Hurlock , Elizabeag B. (1964). *Child Development*. Sixth Edition. New York : Mc Graw – Hill.
- Kostelnik , J. Marjorie and other. (1993). *Guiding Children is Social Development*. New York : Delmar Publishers Inc. ,
- Man , R.D. (1969). " A Review of the Relationships Between Personality and Leadership and Popularity ," in *Leadership* . p. 152 – 180 , Meryland , Edited by , C.A. Gibb , Penguin Book Ins.
- Maslow, A.H. (1954). *Motivation and Personality* . New York : Harper.
- Mussen, Paul H. and others. (1969). *Child Development Change Over Time*. Eighth Edition. United States of America : Harper Collins college .
- Painter , J.J. (1968). " An Investingation of the Relationship Between Self Confidence Personality and Related Behavior Among Males ," *Dissertation Science* . 29 : 7608 .
- Rubin , K.H. , Fein, G.G. and Vandenberg, B. (1983). *Hand book of Child Psychology (Volume IV)* . New York : John Wiley.
- Shoban , E.J. (1950). " The Assessment of Parental Attitudes in Relation to Child Adjustment ," *Journal of Psychology* . 19 : 148.
- Staub , e. (1971 , September). "The Use of Role Playing and Induction in Children is Learning of Helping and Sharing Behavior," *Child Development*. 42 (3) : 805 – 816.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
- แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองประกอบด้วย

1. การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง	จำนวน	5	ข้อ
2. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม	จำนวน	5	ข้อ
3. ความภาคภูมิใจในตนเอง	จำนวน	5	ข้อ

กล่าวคือ

ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกของเด็กด้วยความมั่นใจ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากท่าทาง การกระทำ การแสดงความคิดเห็น หรือภาษาของเด็ก ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง ได้แก่
 - 1.1 พูดด้วยถ้อยคำเสียงดังฟังชัด
 - 1.2 ยกมืออยากร่วมกิจกรรม
 - 1.3 พูดแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง
 - 1.4 กระตือรือร้นอยากร่วมกิจกรรม
 - 1.5 สบตากุ้สนทนาในขณะที่พูด
2. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ได้แก่
 - 2.1 บอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นทราบได้
 - 2.2 ทำตามข้อตกลงของครูและสมาชิกในกลุ่ม
 - 2.3 ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้
 - 2.4 ให้คำแนะนำหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อน
 - 2.5 ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น
4. ความภาคภูมิใจในตนเอง ได้แก่
 - 4.1 ตัดสินใจทำกิจกรรมด้วยตนเอง
 - 4.2 สนใจในกิจกรรม
 - 4.3 ยอมรับในความสามารถของตน
 - 4.4 ตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ
 - 4.5 ความสนุกสนานในการทำกิจกรรม

1. แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็นการบันทึกทั้งในรูปของความถี่ (จำนวนครั้ง) และระดับคุณภาพของความเชื่อมั่นในตนเองจัดเป็น 3 ระดับคะแนน คือ มาก ปานกลาง น้อย

2. เวลาที่ใช้ในการสังเกต สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ เก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง (Baseline Data) โดยการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในกิจกรรมวง

กลม เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันละ 20 นาที โดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัย 1 คน และผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน จัดประสบการณ์การเล่นสมมติในกิจกรรมวงกลมเป็นเวลา 8 สัปดาห์ รวมเวลาในการสังเกต 10 สัปดาห์ สังเกตในช่วงเวลา 09.34 – 09.47 น. รวมเวลา 12 นาที

3. การสุ่มเวลาในการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ตามตารางการสุ่มเวลาสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ใช้นาฬิกาจับเวลาในการให้สัญญาณเริ่มและหมดเวลาการสังเกต

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ชื่อนักเรียน วัน เดือน ปี ที่สังเกต
2. ผู้วิจัย 1 คนและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกต 2 คน ทำการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
3. การสังเกตให้ผู้สังเกตทั้ง 2 คน คือ ผู้วิจัย 1 คน และผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน ทำการสังเกตพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน ใช้เวลาสังเกต 10 วินาที แล้วจึงบันทึกการสังเกต 10 วินาที จากนั้นสังเกตเด็กคนต่อไปให้ครบ 12 คน

การบันทึกการสังเกต

เมื่อความเชื่อมั่นในตนเองตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองตรงกับข้อใด ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและช่องระดับคะแนนความเชื่อมั่นซ้ำช่องเดิม ให้ทำเครื่องหมาย ✓ เพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนครั้งที่เกิดซ้ำ

การให้คะแนน

1. มาก หมายถึง กล้าตัดสินใจทันทีไม่รีรอแสดงความมั่นใจและถูกต้องในการทำกิจกรรมอย่างรวดเร็ว ให้ 2 คะแนน
2. ปานกลาง หมายถึง ตัดสินใจช้า ให้ 1 คะแนน
3. น้อย หมายถึง ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าทำ แสดงความไม่มั่นใจ ให้ 0 คะแนน

หมายเหตุ ถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคะแนนใดก็ให้คะแนนเท่ากับช่องระดับคะแนนนั้นและถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ซ้ำในข้อ และช่องระดับคะแนนใดให้นำจำนวนที่ซ้ำคูณกับช่องระดับคะแนนในช่องนั้น เช่น ในช่องระดับคะแนนมากให้ 2 คะแนน ซ้ำ 2 ครั้ง รวมคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน เป็นต้น

แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้สังเกต.....นามสกุล.....เป็นผู้สังเกตที่.....

ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....กลุ่มที่.....ชั้นอนุบาล 3

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2544

ความเชื่อมั่นในตนเอง	ระดับคะแนน			
	มาก (2)	ปานกลาง (1)	น้อย (0)	หมายเหตุ
1. การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง				
1.1 พูดด้วยถ้อยคำเสียงดังฟังชัด				
1.2 ยกมืออยากร่วมกิจกรรม				
1.3 พูดแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผล				
1.4 กระตือรือร้นอยากร่วมกิจกรรม				
1.5 สบตาคู่สนทนาในขณะที่พูด				
2. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม				
2.1 บอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นทราบได้				
2.2 ทำตามข้อตกลงของครูและสมาชิกในกลุ่ม				
2.3 ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้				
2.4 ให้คำแนะนำหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อน				
2.5 ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น				
3. ความภาคภูมิใจในตนเอง				
3.1 ตัดสินใจทำกิจกรรมด้วยตนเอง				
3.2 สนใจในกิจกรรม				
3.3 ยอมรับในความสามารถของตนเอง				
3.4 ตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ				
3.5 สนุกสนานในการทำกิจกรรม				

บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติ
- แผนการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติ

หลักการและเหตุผล

การส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยสามารถจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมได้หลายวิธี และวิธีหนึ่งก็คือ การจัดกิจกรรมการเล่นสมมติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นการจัดประสบการณ์ที่เอื้อต่อลักษณะเฉพาะของเด็กคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนและให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเองจากกิจกรรมการเล่นสมมติ กับสื่อและอุปกรณ์ที่หลากหลาย ได้มีการวางแผนร่วมกับเพื่อน ทำให้เกิดความพอใจ มีความสนุกสนานในการทำกิจกรรม ประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม มีความกระตือรือร้น อยากที่จะทำกิจกรรมมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น ทั้งนี้ครูมีบทบาทในการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ จัดเตรียมสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ และครูยอมรับในความสามารรถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ให้การเสริมแรงโดยการกล่าวคำชมเชย ในการลงมือกระทำ และความพยายามของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองขึ้นในเด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองในการกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติ

เนื้อหา

กิจกรรมการเล่นสมมติที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองในการกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง โดยเด็กได้แสดงบทบาทของตัวเองตามจินตนาการเมื่อได้ฟังเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง

หลักการจัดกิจกรรม

1. การจัดกิจกรรมการเล่นสมมติ จัดในช่วงกิจกรรมวงกลม สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันละ 20 นาที รวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์
2. ให้เด็ก ๆ มีอิสระในการคิดและการเล่นสมมติ เพื่อให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง บรรยากาศมีลักษณะเป็นกันเอง สนุกสนาน ผ่อนปรนไม่ตึงเครียด
 - สัปดาห์ที่ 1 สร้างความคุ้นเคยกับเด็ก
 - สัปดาห์ที่ 2 เก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความเชื่อในตนเอง ในช่วงกิจกรรมวงกลม สังเกตและบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัย 1 คน และผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน
 - สัปดาห์ที่ 3 - 10 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติในช่วงกิจกรรมวงกลม สังเกตและบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัย 1 คน และผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกต 2 คน

บทบาทเด็ก

1. วางแผนการเล่นสมมติร่วมกับเพื่อน ในขณะที่เล่นกิจกรรม เด็กมีบทบาทในการแสดงเด็กจะต้องรู้จักบทบาทของตนเอง
2. ลงมือเล่นสมมติด้วยตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้อย่างอิสระ เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจด้วยตนเอง
3. เด็กแต่ละกลุ่มวางแผนและร่วมกันคิดร่วมกันเล่น แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้จากการทำกิจกรรมการเล่นสมมติ

บทบาทครู

1. นำเข้าสู่กิจกรรมโดยการร้องเพลง การทำท่าทาง การท่องคำคล้องจอง ปริศนาคำทาย การใช้คำถาม หรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ
2. บอกข้อตกลงเบื้องต้น ได้แก่
 - ครูมอบหมายให้เด็กเล่นสมมติไปตามสถานการณ์ที่ครูสร้างขึ้นมา ครูไม่ไปก้าวก่ายในขณะที่เด็กเล่น
 - ให้เด็กเล่นสมมติได้ตามจินตนาการ
 - สมาชิกในกลุ่มทุกคนควรมีส่วนร่วมในการเล่นสมมติ ฯลฯ
3. เด็กวางแผนในการทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนและครูในเรื่องที่จะทำ
4. กระตุ้นให้เด็กกลุ่มต่าง ๆ ได้ทำงานร่วมกันอย่างทั่วถึง ช่วยเหลือ แนะนำ เมื่อเด็กต้องการ ใช้คำถามโน้มน้าวให้เด็กคิดและทดลองด้วยวิธีต่าง ๆ ให้คำชมเชย และกำลังใจ เมื่อเด็กลงมือกระทำและมีความพยายาม ยอมรับความคิดเห็นของเด็กใช้คำถามโต้ตอบ เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง

รูปแบบแผนการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติ

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

1. การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง
2. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
3. ความภาคภูมิใจในตนเอง

เนื้อหา

กิจกรรมการเล่นสมมติที่เน้นความเชื่อมั่นในตนเองในการกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระ โดยเด็กได้กระทำตามความคิดและจินตนาการ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมในวงกลมการเล่นสมมติ

ขั้นนำ (2 นาที)

1. นำเข้าสู่กิจกรรมโดยการร้องเพลง การทำท่าทาง การท่องคำคล้องจอง ปริศนาคำทาย การใช้คำถามหรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ
2. บอกข้อตกลงเบื้องต้น
 - ครูมอบหมายให้เด็กเล่นสมมติไปตามสถานการณ์ที่ครูสร้างขึ้นมา ครูไม่ไปก้าวก่ายในขณะที่เด็กเล่น
 - ให้เด็กเล่นสมมติได้ตามจินตนาการ
 - สมาชิกในกลุ่มทุกคนควรมีส่วนร่วมในการเล่นสมมติ ฯลฯ
3. เด็กวางแผนในการทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนและครูในเรื่องที่จะทำ

ขั้นดำเนินกิจกรรม (15 นาที)

1. เด็กนั่งตามกลุ่มของตนเองกลุ่มละ 6 คน สำหรับทำกิจกรรมการเล่นสมมติที่ตัวเองได้ตกลงกันแล้วและเล่นไปตามที่นึกคิด
2. ขั้นทำกิจกรรมร่วมกันให้เด็กลงมือทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในกลุ่มตามที่ได้วางแผนโดยเด็ก ๆ สามารถปรึกษาและร่วมมือกันทำการเล่นภายในกลุ่ม

ขั้นสรุป (3 นาที)

ให้เด็กส่งตัวแทนกลุ่มออกมาเล่าถึงเรื่องที่เล่นว่าเป็นอย่างไร ทำตามทีวางแผนหรือไม่เพราะอะไร มีปัญหาเกิดขึ้นอย่างไรบ้าง ช่วยกันแก้ปัญหาอย่างไร การเล่นสมมติมีผลดีหรือไม่อย่างไร

การประเมินผล

สังเกตการร่วมกิจกรรม กล่าวพูด กล่าวแสดงออก ในกิจกรรมวงกลมโดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติ

ความคิดรวบยอด

การเล่นสมมติตามจินตนาการที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ในการกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความเชื่อมั่นในตนเองในการกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง
2. เพื่อให้เด็กได้เล่นสมมติอย่างอิสระตามจินตนาการ

เนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำกิจกรรมการเล่นสมมติมาปรับใช้ให้เข้ากับกิจกรรมวงกลม โดยจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นสำคัญในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 โดยผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดสถานการณ์สมมติขึ้นมา ตามหัวเรื่องที่ครูกำหนดขึ้น โดยหัวเรื่องที่กำหนดคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กในวัย 5 - 6 ปี และสอดคล้องกับบริบทที่เด็กอาศัยอยู่ โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดหัวเรื่อง หรือหน่วยการเรียนรู้สำหรับเด็กในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 หน่วย ดังตัวอย่างในตาราง

ตารางกำหนดหน่วยการเรียนรู้ จุดประสงค์และการเล่นสมมติใน 8 สัปดาห์

หน่วยการเรียนรู้	สัปดาห์	เนื้อหา	จุดประสงค์	การเล่นสมมติ
1. หน่วยร่างกายของเรา	1 2 3	ส่วนประกอบของร่างกาย การรับรู้ความแตกต่างของตนเอง การรักษาความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า และเครื่องใช้	1. รู้จักส่วนประกอบต่าง ๆ ของร่างกาย 2. รู้จักสุขภาพอนามัยของร่างกาย 3. การรับรู้ความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น	1. สื่อความหมาย 2. การรู้จักลักษณะเฉพาะของตนเอง
2. หน่วยหนูทำได้	1 2 3	การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน การปฏิบัติตามกฎและเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน	1. รู้จักการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน 2. การรู้จักรักษาระเบียบวินัยของห้องและปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน 3. รู้จักการอยู่ร่วมกัน	1. รู้จักลักษณะเฉพาะของตนเอง 2. การใช้ประสาทสัมผัส 3. การสื่อความหมาย
3. หน่วยประสาทสัมผัส		ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (การมองเห็น การฟังเสียง) การชิมรส การดมกลิ่น การสัมผัส	1. มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง 2. บอกความเหมือน ความต่างของสิ่งของต่าง ๆ โดยใช้ประสาทสัมผัส ทั้ง 5 3. รู้จักการสังเกต	1. รู้จักลักษณะเฉพาะของตนเอง 2. การใช้ประสาทสัมผัส 3. การสื่อความหมาย

4. หน่วยอาหารที่มีประโยชน์	1 2 3	คำจำกัดความ "อาหาร" อาหารที่มีประโยชน์ การเลือกรับ ประทานอาหาร วิธีประกอบอาหาร การรับ ประทานอาหารอย่างถูกวิธี	1. มีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทาน อาหาร 2. รู้จักอาหารที่มีประโยชน์และมี ความจำเป็นต่อร่างกาย 3. ช่วยเหลือตนเองในเรื่อง ต่าง ๆ ได้ดี	1. รู้จักลักษณะเฉพาะ ของตนเอง 2. การใช้ประสาท สัมผัส 3. การสื่อความหมาย
5. หน่วยผลไม้	1 2 3	ชื่อและลักษณะของผลไม้ชนิด ต่าง ๆ ส่วนประกอบของผลไม้ ประโยชน์และโทษของผลไม้	1. มีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทาน อาหาร 2. ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจและ กล้าแสดงออก 3. รับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน	1. รู้จักลักษณะเฉพาะ ของตนเอง 2. การใช้ประสาท สัมผัส 3. การสื่อความหมาย
6. หน่วยบ้าน	1 2 3	ประเภทของบ้าน จำนวนสมาชิกในบ้านและความ สัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว การปฏิบัติตนต่อบุคคลในบ้าน	1. มีความรักและความภูมิใจใน บ้านของตน 2. ปฏิบัติตนได้อย่างมีสัมมาคารวะ 3. เล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจได้	1. การรู้จักตนเอง 2. การรู้จักลักษณะ เฉพาะของตนเอง 3. การใช้ประสาท สัมผัส 4. การสื่อความหมาย
7. หน่วยไข่	1 2 3	ประโยชน์ของไข่ ส่วนประกอบของไข่ อาหารที่ทำจากไข่	1. มีเจตคติที่ดีต่อการรับประทาน ไข่ 2. เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 3. ฝึกทักษะการสังเกต เปรียบ เทียบ คุณลักษณะของไข่โดยใช้ ประสาทสัมผัส	1. รู้จักลักษณะเฉพาะ ของตนเอง 2. การใช้ประสาท สัมผัส 3. การสื่อความหมาย
8. หน่วยของเล่น ของใช้	1 2 3	ชนิดของการเล่นและการเก็บของ เล่น การระมัดระวังอันตรายในการเล่น และการรู้จักแบ่งปันของเล่น ของใช้ในชีวิตประจำวันและการ เก็บ	1. รู้จักเล่นหรือใช้สิ่งของบางชนิด ได้ถูกวิธี 2. จัดเก็บดูแลของเล่นของใช้ให้ เรียบร้อย 3. รู้จักเสียสละแบ่งปัน	1. การรู้จักลักษณะ เฉพาะของตนเอง 2. การใช้ประสาท สัมผัส 3. การสื่อความหมาย

แผนการจัดประสบการณ์ หน่วย ร่างกายของเรา วันที่ 1

กิจกรรมในวงกลม

เนื้อหา

- ร่างกายของคนเรามีส่วนประกอบต่าง ๆ ที่เหมือนกัน เช่น แขน ขา ตา จมูก ปาก ฯลฯ แต่จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามเชื้อชาติ เช่น สีของตา สีของผม และส่วนต่าง ๆ ของร่างกายคนเรามีความสำคัญที่แตกต่างกัน เช่น ตาใช้สำหรับดู หูใช้สำหรับฟัง ฯลฯ

จุดประสงค์

1. เด็กบอกชื่อและทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายได้
2. เด็กบอกความเหมือนและความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่นได้
3. เด็กคิดตอบคำถามได้

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ (2 นาที)

ครูและเด็กร่วมร้องเพลง " ตา หู จมูก " พร้อมทั้งทำท่าทาง การจับส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามเนื้อเพลง

ขั้นดำเนินกิจกรรม (15 นาที)

1. ครูนำตุ๊กตาคนเกี่ยวกับส่วนประกอบของร่างกายให้เด็ก ๆ ดู หออาสาสมัครออกไปชี้และบอกชื่อให้เพื่อน ๆ ฟุดตาม (คนละ 1 ชื่อ) พร้อมกับเอามือแตะส่วนนั้น ๆ ด้วยในขณะที่เด็ก ๆ แตะส่วนนั้น ๆ ครูจะถามเด็กว่าใช้ทำอะไรได้บ้าง ให้เด็กแสดงท่าทางตามความคิดของเด็กเอง
2. แบ่งเด็กเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ให้แสดงท่าทางอย่างไรก็ได้ โดยใช้ส่วนอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายที่กำหนดให้แสดง
 - ใช้ส่วนที่เป็นมือแสดง
 - ใช้ส่วนที่เป็นเท้าแสดง
 - ใช้ส่วนที่เป็นหน้าแสดง
 - ใช้ส่วนที่เป็นแขนแสดง ฯลฯ
3. เด็กวางแผนในการทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนและครูในเรื่องที่จะทำ

ขั้นสรุป (3 นาที)

ให้เด็กส่งตัวแทนกลุ่มออกมาเล่าถึงเรื่องที่เล่นว่าเป็นอย่างไร ทำตามที่วางแผนหรือไม่เพราะอะไร มีปัญหาเกิดขึ้นอย่างไรบ้าง ช่วยกันแก้ปัญหาอย่างไร การเล่นสมมติมีผลดีหรือไม่อย่างไร

การประเมินผล

สังเกตการร่วมกิจกรรม กล่าวพูด กล่าวแสดงออก ในกิจกรรมวงกลมโดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. ภาพส่วนประกอบต่าง ๆ ของร่างกาย
2. เทปเพลงจังหวะช้า

ภาคผนวก

เพลง " ตา หู จมูก "

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

ตา หู จมูก จับให้ถูก	จับจมูก ตา หู
จับใหม่จับให้ฉันดู	จับใหม่จับให้ฉันดู
จับ จมูก ตา หู	จับหู ตา จมูก

แผนการจัดประสบการณ์ หน่วย ร่างกายของเรา วันที่ 2

กิจกรรมวงกลม

เนื้อหา

การรับรู้ความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น เช่น บางคนมีแขนสั้น บางคนมีแขนยาว บางคนมีขาสั้น บางคนขายาว บางคนผมสั้น บางคนผมยาว บางคนอ้วน บางคนผอม บางคนสูง บางคนเตี้ย ฯลฯ

จุดประสงค์

1. เด็กบอกความเหมือนและความแตกต่างของตนเองและผู้อื่นได้
2. เด็กทำท่าทางเลียนแบบลูกแมวและเต่าได้
3. เด็กคิดบอกเหตุผลได้

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ (2 นาที)

ครูใช้คำถามกระตุ้นเด็กว่า

- แมวร้องเสียงอย่างไร
- ที่บ้านใครเลี้ยงแมวบ้าง

ขั้นดำเนินกิจกรรม (15 นาที)

1. เด็กฟังนิทานเรื่อง " ลูกแมวกับเต่า " โดยใช้หุ่นมือ เมื่อจบแล้ว ครูและเด็ก ๆ ช่วยกันสรุปเนื้อเรื่องในนิทาน

ครูชูรูปลูกแมวและเต่าให้เด็กดู และให้เด็กเปรียบเทียบ บอกความเหมือนของลูกแมวกับเต่า (ปากมีตา 2 ตา มีขา 4 ขา ฯลฯ)

2. ให้เด็ก ๆ สังเกตเพื่อน ๆ ในห้องว่าแต่ละคนเหมือนหรือต่างกัน โดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดและตอบคำถาม

- เด็ก ๆ ดูซิคะว่าส่วนไหนของร่างกายเราเหมือนกับเพื่อน ๆ บ้าง
- รูปร่าง หน้าตา ของเพื่อน แต่ละคนเหมือน ความแตกต่าง หรือต่างกันอย่างไร
- ขนาดตัวของเด็ก ๆ เท่ากันหรือไม่ เพราะอะไร (ให้เด็ก ๆ เลือกเข้ากลุ่มเพื่อนที่มี

ขนาดตัวเท่ากันและช่วยกันดูและตอบว่ากลุ่มไหนตัวเล็ก กลุ่มไหนตัวใหญ่)

- เด็ก ๆ ชอบหรือไม่ ชอบทำอะไร (ให้ตอบทีละคน)

3. ให้เด็กเข้ากลุ่ม ๆ ละ 6 คน ร่วมมือกันคิดทำในสิ่งที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อห้องเรียน กลุ่มละ 1 อย่าง โดยให้ลงมือปฏิบัติจริง

4. เด็กวางแผนในการทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนและครูในเรื่องที่จะทำ

ขั้นสรุป (3 นาที)

ให้เด็กส่งตัวแทนกลุ่มออกมาเล่าถึงเรื่องที่ได้เล่นว่าเป็นอย่างไร ทำตามที่วางแผนหรือไม่เพราะอะไร มีปัญหาเกิดขึ้นอย่างไรบ้าง ช่วยกันแก้ปัญหาอย่างไร การเล่นเกมมีผลดีหรือไม่อย่างไร

การประเมินผล

สังเกตการร่วมกิจกรรม กล่าวพูด กล่าวแสดงออก ในกิจกรรมวงกลมโดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

นิทาน " ลูกแมวกับเต่า " โดยใช้หุ่นมือประกอบการเล่านิทาน

ภาคผนวก

ลูกแมวกับเต่า

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

มีลูกแมวตัวหนึ่ง มีนิสัยเกเรชอบรังแกสัตว์ที่ตัวเล็กกว่าตน วันหนึ่งลูกแมวไปเดินเล่นใกล้บ่อน้ำ พบเต่าตัวหนึ่งกำลังคลานตัวมเตี้ยมไปอย่างช้า ๆ เพราะมีขาสั้น

ลูกแมวจ้องมองดูเต่าแล้วก็เดินไปรอบ ๆ เต่า เห็นหางเต่าสั้นนิดเดียวก็หัวเราะชอบใจ

เต่าจึงถามว่า " เจ้าหัวเราะอะไร "

ลูกแมวก็ตอบว่า " ก็หัวเราะเจ้านั้นแหละ ทำไมหางสั้นนิดเดียว ช่างน่าขันเหลือเกิน ดูหางฉันขี ยาวกว่าหางเจ้ามากนัก " พูดจบแล้วลูกแมวก็กางหางไปมาแล้วหัวเราะเสียงดังด้วยความขบขัน

เต่าตอบว่า " ไม่เห็นน่าขันเลย สัตว์ทั้งหลายก็มีหางยาวไม่เท่ากันทั้งนั้นล่ะ ดูที่หางของฉันทึ จบแล้วเต่าก็ทำหางยืด ๆ หด ๆ ให้ลูกแมวดู

ลูกแมวเห็นหางเต่ายืดได้ หดได้ ก็ตกใจ หยุดหัวเราะ ถอยหลังตกลงไปในน้ำ

ลูกแมвр้องให้เต่าช่วย " ช่วยด้วย ๆ ฉันว่ายน้ำไม่เป็น " เต่าบอกลูกแมวว่า " ฉันจะช่วยขึ้นมาแต่ ต้องสัญญาว่าจะเป็นแมวที่ดี ไม่รังแกสัตว์ที่เล็กกว่า และไม่หัวเราะสัตว์ที่มีหางสั้นกว่า "

ลูกแมวตอบตกลง เต่าเลยยื่นไม้ส่งให้ลูกแมวเกาะ ลูกแมวก็นั่งมาจากสระน้ำได้ แล้วก็ขอบคุณเต่า ที่ช่วยไว้

เต่าบอกว่า " เห็นไหมว่า หางยาวของลูกแมวก้ไม่ได้ช่วยลูกแมวเลย หางยาวหรือหางสั้นก็เหมือนกันทั้งนั้น ฉันทึหางสั้นแต่ก็ช่วยลูกแมวได้นะ "

ตั้งแต่นั้นมา ลูกแมวก้เป็นแมวที่ดี ไม่รังแกสัตว์ที่ตัวเล็กกว่า และไม่หัวเราะเยาะสัตว์อื่นอีกต่อไป

แผนการจัดประสบการณ์ หน่วย ร่างกายของเรา วันที่ 3

กิจกรรมในวงกลม

เนื้อหา

การรักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า และเครื่องใช้

จุดประสงค์

1. เด็กบอกวิธีการทำความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องใช้ได้
2. เด็กคิดแสดงท่าทางการอาบน้ำ การแปรงฟัน การซักเสื้อผ้าได้

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ (2 นาที)

ครูนำเสื้อผ้าที่เตรียมไว้ 2 ชุด คือ ชุดที่สะอาดและชุดที่สกปรกให้เด็กเปรียบเทียบ ถามความคิดเห็น

- เด็ก ๆ ชอบการแต่งตัวแบบไหนและให้เด็กบอกเหตุผลด้วยว่าทำไมถึงชอบ

ขั้นดำเนินกิจกรรม (15 นาที)

1. ครูนำอุปกรณ์ทำความสะอาดมาวางให้เด็กดูอุปกรณ์การทำความสะอาด ถามเด็ก ๆ ว่าใครรู้จักอุปกรณ์บ้าง โดยครูชี้ให้เด็ก ๆ ช่วยกันบอกชื่อและบอกด้วยว่าใช้ทำอะไร แบ่งเด็กเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน ให้แต่ละกลุ่มปรึกษากันว่าจะแสดงอะไรดี เช่น
 - แสดงวิธีอาบน้ำ
 - แสดงวิธีการแปรงฟัน
 - แสดงวิธีซักผ้า ฯลฯ
2. เด็กวางแผนร่วมกันในการทำกิจกรรมกับเพื่อนและครูในเรื่องที่จะทำ

ขั้นสรุป (3 นาที)

ให้เด็กส่งตัวแทนกลุ่มออกมาเล่าถึงเรื่องที่เล่นว่าเป็นอย่างไร ทำตามที่วางแผนหรือไม่เพราะอะไร มีปัญหาเกิดขึ้นอย่างไรบ้าง ช่วยกันแก้ปัญหาอย่างไร การเล่นสมมติมีผลดีหรือไม่อย่างไร

การประเมินผล

สังเกตการร่วมกิจกรรม กล่าวพูด กล่าวแสดงออก ในกิจกรรมวงกลมโดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. แก้วน้ำ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ ผงซักฟอก กระจกป้องกัน (อ่างใส่น้ำ)
2. เสื้อผ้าที่สะอาดและสกปรก

ภาคผนวก ค

ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC

ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC

ความเชื่อมั่นในตนเอง	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	$\sum R$	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ
1. การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง					
1.1 พูดด้วยถ้อยคำเสียงดังฟังชัด	1	0	1	2	3
1.2 ยกมืออยากร่วมกิจกรรม	1	1	0	2	3
1.3 พูดแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผล	1	1	1	3	3
1.4 กระตือรือร้นอยากร่วมกิจกรรม	1	1	1	3	3
1.5 สบตาคู่สนทนาในขณะที่พูด	1	1	1	3	3
2. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม					
2.1 บอกความต้องการของตนเองให้ผู้ อื่นทราบได้	1	0	1	2	3
2.2 ทำตามข้อตกลงของครูและสมาชิก ในกลุ่ม	1	1	1	3	3
2.3 ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้	1	1	1	3	3
2.4 ให้คำแนะนำหรือให้ความช่วยเหลือ เพื่อน	1	1	0	2	3
2.5 ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น	1	1	1	3	3
3. ความภาคภูมิใจใจตนเอง					
3.1 ตัดสินใจทำกิจกรรมด้วยตนเอง	1	0	1	2	3
3.2 สนใจในกิจกรรม	0	1	1	2	3
3.3 ยอมรับในความสามารถของตนเอง	1	0	1	2	3
3.4 ตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ	0	1	1	2	3
3.5 สนุกสนานในการทำกิจกรรม	1	1	1	3	3
คะแนนรวม	13	11	13	37	45

หมายเหตุ ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 คือ อาจารย์อารี พันธุ์ณี
 ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 คือ อาจารย์อารี เกษมวิติ
 ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 คือ อาจารย์ชวลิต รวยอาจิน

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$$IOC = \frac{37}{45} = 0.82$$

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC = 0.82

ภาคผนวก ง

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.1 ศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มี
อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 - 1.2 อาจารย์ชวลิต รายอาจิณ
อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 - 1.3 อาจารย์อารี เกษมวิติ
อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาลโรงเรียนอนุบาลสามเสน
กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ
 - 2.1 อาจารย์เกื้อกุล เตชะเสน
อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาลโรงเรียนอนุบาลสามเสน
กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
 - 2.2 อาจารย์ปิยะอร ตั้งตรงจิตร
อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาลโรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์
กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
 - 2.3 อาจารย์สุรินทราภรณ์ อนันต์มพงศ์
อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาลโรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก
กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวเมทินี ด่านยังอยู่
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	108 / 633 หมู่ที่ 7 หมู่บ้านคงไทย ถนนพหลโยธิน แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220 โทร. 02-552-2197, 01-867-8204
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอนุบาลอาภาภิรมย์ 35 / 74 ซอยอาภาภิรมย์ ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900 โทร. 511 - 2373 , 930 - 0982
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531 – 2533	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แผนกคหกรรมศาสตร์ทั่วไป สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตโชติเวช
พ.ศ. 2535 – 2540	ค.บ. (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จาก สถาบันราชภัฏจันทรเกษม
พ.ศ. 2542 – 2544	กศ.ม. (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ